

TVEDESTRAND
KOMMUNE

KOMMUNEDELPLAN FOR KULTUR OG IDRETT 2026 – 2030

Vedtatt i kommunestyret den xx som sak xx/xx

Innhold

1. Hvorfor en kultur- og idrettsplan?	4
2. Hva mener vi med kultur?	5
Hvorfor trenger vi kultur?.....	5
Rammene for arbeidet med kultur og idrett: Lover og føringer	7
3. Kultur i Tvedestrand: Hva er status?.....	13
Bruk av kulturmidler i Tvedestrand kommune.....	16
Evaluering tidligere kulturplan 2016 - 2019	19
4. Målsettinger og prioriteringer ny kulturplan	22
5. Kultur i kommunal regi	24
Biblioteket.....	24
Kulturskolen.....	27
Kulturkontoret.....	30
Frivilligsentral	42
Fritidsklubben.....	45
Kultur i skolen, barnehagen og SFO	47
6. Kultur i regi av andre aktører.....	50
Profesjonelle aktører	50
Kultur i regi av frivillige lag og foreninger	51
7. Fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv	54
Status for idrett og fysisk aktivitet i Tvedestrand	55
Kommunalt tilbud og ansvar innen fysisk aktivitet	56
Tilbud om organisert og egenorganisert fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv i regi av frivillige og andre aktører.....	61
Turstier og nærfriluftsliv	63
8. Handlingsplan for kulturarenaer og anlegg for idrett og fysisk aktivitet	66
9. Kilder	69

Kultur er et helt samfunns identitet, det er ryggraden i et folk.

Tor Åge Bringsværd

Kultur er å si den sannhet man har sett med sine egne øyne og formulert ved sin egen tanke.

Jens Bjørneboe

Den største kulturelle opplevelsen jeg kan ha er en god fotballkamp. Tett fulgt av en veldig god bok.

Anne Holt

1. Hvorfor en kultur- og idrettsplan?

Kulturplaner er ikke lovpålagt, men er viktige verktøy for å definere hvordan kommunene skal jobbe med og støtte opp under det lokale kultur- og idrettslivet. Rundt 40% av alle kommuner i Norge har en kulturplan. I 2025 vedtok Stortinget en revidert versjon av kulturloven der det nå står at «kommuner må ha en skriftlig oversikt over status og utviklingsbehov på kulturfeltet og fastsette overordnede mål og strategier for dette feltet i arbeidet med planer etter plan- og bygningsloven kapittel 8 og 11». En kultur- og idrettsplan vil være svaret på dette kravet.

Tvedestrand kommune har hatt en kulturplan 2016 – 2019. I 2024 vedtok kommunestyret å lage ny kombinert kultur- og idrettsplan der kultur blir definert bredt og favner både kultur i tradisjonell forstand, men også fysisk aktivitet, idrett, friluftsliv, frivillig arbeid og fritidsaktiviteter generelt. Fordelen er at man på denne måten ser kultur, fysisk aktivitet, frivillighet, fritid og folkehelse i en sammenheng og setter opp strategier, mål og tiltak som fremmer samhandling mellom ulike kommunale sektorer og etater, frivilligheten, profesjonelle og andre aktører.

Planen skal være et strategisk redskap for kommunen sitt kultur- og folkehelsearbeid, bidra til et rikt og mangfoldig kultur- og idrettsliv og øke Tvedestrand sin attraktivitet både for innbyggerne og tilflyttere.

Medvirkning og organisering av planarbeidet

En prosjektgruppe med kommunalt ansatte og eksterne fagpersoner deltok i planarbeidet hele veien. Planarbeidet ble ledet av kulturell rådgiver i kommunen som også skrev planen.

Medvirkning av innbyggerne:

6. mai 2025	Workshop med alle politiske partiene i Tvedestrand
27. mai 2025	Møte med Elevrådet på Tvedestrand Ungdomsskole
2. juni 2025	Møte med Elevrådet på Tvedestrand Barneskole
11. juni 2025	Offentlig medvirkningsverksted på Innbyggernes hus
24. juni 2025	Medvirkningsmøte med deltagere av Introduksjonskurset for flyktninger.

2. Hva mener vi med kultur?

«Kultur» er et mangfoldig begrep med ulike betydninger gjennom tiden. Det vanlige er å skille mellom 3 forskjellige kulturbegrep¹:

Det generelle kulturbegrepet: Her omfatter ordet «kultur» et helt samfunn med alle sine uttrykksformer, ideer, verdier, normer, sitt språk, sine tradisjoner osv. Eksempler på det er «norsk kultur», «samisk kultur», «europeisk kultur» osv.

Det snevre kulturbegrepet: «Kultur» blir oppfattet som en sektor i samfunnet på lik linje med andre sektorer som helse eller oppvekst. Kultur omfatter alle uttrykksformer som på en artistisk måte har blitt bearbeidet: Litteratur, musikk, visuell kunst, dans, teater osv. Kulturuttrykk blir gjerne vurdert etter kvaliteten og deretter ordnet i kategorier som «finkultur», «populærkultur», «folkelig kultur» eller profesjonell versus amatørkultur.

Det utvidete kulturbegrepet: Med dette mener man fortsatt at «kultur» er en sektor i samfunnet, men det blir inkludert flere aktiviteter og former som idrett eller ulike former av fritidsaktiviteter. I denne planen er det denne definisjonen som blir brukt for kultur.

Hvorfor trenger vi kultur?

I en tid hvor kultursektoren og mange kommuner står under stor økonomisk press, er det viktig å vise til forskningsbaserte argumenter og funn for hvorfor et samfunn trenger å investere i kultur.

Kultur sikrer demokrati og ytringsfrihet

Et mangfoldig og fritt kulturliv er selve fundamentet for alle samfunn som baserer seg på ytringsfrihet, demokrati og menneskerettighetene. Gjennom kunst og kultur skjer det refleksjon, oppstår nye tanker, ideer og debatter. I Stortingsmelding 8 (2018–2019) «Kulturens kraft» formuleres det slik:

Gode kunst- og kulturopplevingar er givande for den enkelte. Dei kan engasjere, røre, provosere, underhalde og forme oss som menneske. Kunst og kultur appellerer til fantasien og evna til å sjå samanhengar, og gir oss innsikt i sider ved livet som vi ikkje kjende frå før. Kunsten kan

¹ [kultur – Store norske leksikon](#)

*utfordre, endre konvensjonar og flytte grenser.
Samtidig kan kunst og kultur vere eit rom for ro og refleksjon, ein stad
der vi kan finne den nødvendige balansen og den gode livsrytmen i eit
daglegliv som elles for mange er prega av hastverk og rastløyse.
Ved å delta i kulturaktivitetar og samtalar om desse aktivitetane utviklar
ein kompetanse til å meine noko om både eigne og andre
smakspreferansar, og til å ytre seg om dette i det offentlege rommet.²*

Språket er det sentrale kulturelle verktøyet for å kunne uttrykke seg og delta i samfunnet. Videre er det den materielle og immaterielle kulturarven som er forutsetningen til å kunne forstå hvor vi kommer fra og hvor vi hører til. Et demokratisk samfunn må dessuten sikre at ulike typer kunst og kultur får sin arena og at spesielt minoriteter og subkulturer har mulighet til å uttrykke seg. Målet er uenighetsfellesskapet som oppstår gjennom et mangfold av kunstneriske og kulturelle uttrykk.

**Vi trenger kultur
fordi et mangfoldig kulturliv er forutsetningen
for at ytringsfriheten og demokratiet er
ivaretatt.**

Kultur fremmer god folkehelse

I 2019 publiserte WHO en rapport³ om 3000 studier som undersøkte sammenhengen mellom kultur og helse. Kort fortalt viser studiene at kultur bidrar til god helse, hjelper å forebygge en rekke psykiske og fysiske plager og å helbrede eller bedre sykdomstilstander.

Effektene av å være utøver eller konsument av kultur er blant annet:

- Reduksjon av angst og depresjon
- Reduksjon av ensomhet, isolasjon og utenforskap
- Økt selvtillit og mestringsopplevelse
- Oppløve inkludering og samhold på tvers av språk, interesser, funksjonsnivå, alder osv.
- Utvikling av emosjonelle og sosiale ferdigheter som gjør det lettere å delta i samfunnet og omgås konflikter.
- Gode kognitive evner: Mangeårig utøvelse av kultur – spesielt musikk – viser å ha god effekt for de kognitive evnene (f.eks. bedre hukommelse).

**Vi trenger kultur
fordi det å utøve eller konsumere kultur
har mange gode effekter
for fysisk og psykisk helse,
bidrar til inkludering, sosial tilhørighet
og meningsfulle liv.**

² Meld.St. 8 Kulturens kraft, side 16. [Meld. St. 8 \(20018–2019\)](#)

³ WHO/Health Evidence Network Synthesis Report 67 (2019) [What is the evidence...](#)

Kultur bidrar til næring og stedsutvikling

Kulturarrangementer, festivaler, konserter, utstillinger, museer osv. trekker til seg publikum og bidrar til stedets attraktivitet som turist- og besøksmål. Den økonomiske verdiskapningen i kultursektoren har de siste årene økt⁴ og fører til positive ringvirkninger for andre næringsdrivende, leverandører osv.

Kulturinstitusjoner og kulturminner er dessuten viktig for den lokale identiteten: Mange innbyggere er stolte av «sin» festival eller «sitt» museum. Samtidig er kulturhus, teater osv. arenaer der refleksjon og dialog om stedets utvikling kan foregå og som bidrar til vitale lokalsamfunn.

**Vi trenger kultur
fordi kultur- og kreativnæring
skaper arbeidsplasser og inntekter
og bidrar til stedets attraktivitet og
utvikling**

Kultur er bærekraft

Kultur spiller en viktig rolle for å oppnå alle 17 bærekraftsmål. Om det er god helse, likestilling, god utdanning, livslang læring, bekjempelse av fattigdom, klimaendringer, trygge lokalsamfunn osv. – alltid kan kulturelle uttrykk gi en stemme til de som opplever urettferdighet og undertrykkelse, informere og formidle om de store utfordringene vi står overfor og bidra til holdningsendringer, kritisk tenkning og nye måter å se og gjøre ting på.

**Vi trenger kultur
fordi det er et sentralt verktøy
for å informere og oppnå
de 17 bærekraftsmål.**

Rammene for arbeidet med kultur og idrett: Lover og føringer

Kulturloven

Norge har en kulturlov fra 2007 som slår fast at offentlige styresmakter har ansvar for å fremme og legge til rette for et mangfoldig kulturliv som alle kan delta i. Loven stilte ingen krav til kommunene og fylkeskommunene om hvordan ansvaret skulle ivaretas. Resultatet var at mange kommuner vurderte kultur som «ikke lovpålagt» og dermed noe som kan nedprioriteres, spesielt i økonomisk krevende tider.

⁴ I 2023 var det nesten 100 000 sysselsatte innenfor kultur og kreativ næring. Dette tilsvarer 3% av alle sysselsatte i Norge. [SSB sysselsatte i kultur og kreativ næring 2023](#)

I 2025 ble kulturloven revidert med følgende endringer:

- Ny formålsparagraf: Kulturloven er nå definert som et viktig verktøy for å ivareta ytringsfriheten.
- Prinsipp om armlengdes avstand mellom det kunstfaglige og det politiske.
- Fylkeskommuner og kommuner må ha en skriftlig oversikt over status og utviklingsbehov på kulturfeltet og fastsette overordnede mål og strategier for dette feltet i arbeidet med planer etter plan- og bygningsloven kapittel 8 og 11. Målene og strategiene bør være egnet til å møte de utfordringene som går fram i den skriftlige oversikten.

Det siste punktet er en viktig endring som Tvedestrand kommune med denne planen ønsker å oppfylle.

Nasjonale forventninger

Fra regjeringens side finnes diverse Stortingsmeldinger og handlingsplaner som er veivisende for det kommunale arbeidet med kultur. I det følgende gis en kort oversikt over relevante mål og tiltak.

Kulturens kraft⁵

I Stortingsmeldingen «Kulturens kraft» er det listet opp 9 kulturpolitiske mål for å oppnå et fritt og uavhengig kulturliv:

Kulturlivet skal...

- **...være av ypperste kvalitet:** Ha sterke fagmiljøer og vedvarende dialog om hva kvalitet er.
- **...fremme dannelse og kritisk refleksjon:** Spesielt leseevnen og -lyst er viktige forutsetninger. Biblioteker, museer og arkiv er sentrale arenaer for meningsutveksling.
- **...ivareta og formidle kulturarv:** Den materielle og immaterielle kulturarven er det kollektive minnet som former vår identitet og forståelse av dagens samfunn.
- **...skape og formidle et kulturtilbud som oppleves relevant og representativ for hele befolkningen:** Uavhengig av sosial og kulturell bakgrunn, kjønn, funksjonsevne, religion, legning og alder skal alle kunne uttrykke seg og delta i kulturlivet.
- **...være tilgjengelig og inviterende for alle:** For å unngå kulturelt utenforskap må det aktivt jobbes for inkludering. Spesielt barn og unge har rett til å oppleve kunst og kultur.
- **...tilby møteplasser og bygge fellesskap:** Kulturarenaer skal være inkluderende. Utenom de store kulturbygg er også bibliotek, museum, skoler, fritidsklubber, dansestudio, øvingsrom, atelier, store og små scener viktige steder der kultur skjer.
- **...fornye seg og vise evne til omstilling**
- **...ha internasjonal gjennomslagskraft og fremme interkulturell forståelse**

⁵ [Meld. St. 8 \(20018–2019\)](#)

- **...styrke norsk og samiske språk, de nasjonale minoritetsspråkene og norsk tegnspråk**

***Alle inkludert!*⁶**

Kultur- og likestillingsdepartementet har utgitt en handlingsplan (2024 – 2026) for å gi alle barn og unge like muligheter å delta i kultur-, idretts- og friluftslivsaktiviteter. De viktigste målene og tiltak er:

- Få ned prisene og kostnadsdrivere på aktiviteter
- Gi god og tilgjengelig informasjon om aktiviteter og tilbud
- Gjøre et større mangfold av tilbud tilgjengelig for flere
- Styrke barn og unges stemmer og lokal medvirkning i fritids- og kulturaktiviteter
- Stimulere til mer, og nye former for samhandling
- Få mer kunnskap om sosial ulikhet og effekter av tiltak

Målene har sin forankring i FNs barnekonvensjon og norsk lov som stadfester at alle barn og unge har rett til å delta i fritidsaktiviteter, kunst og kultur.

I planen blir også Fritidserklæringen omtalt som er et dokument som er undertegnet av regjeringen, KS og en rekke frivillige organisasjoner og som har som mål at alle barn skal ha minst én organisert fritidsaktivitet sammen med andre barn. Hver kommune kan ha sin egen lokal fritidserklæring. Tvedestrand kommune har per dags dato ingen lokal fritidserklæring.

***Sammen om aktive liv*⁷**

Dette er regjeringens handlingsplan 2020 – 2029 for fysisk aktivitet som skal bidra til at flere velger å være fysisk aktiv og har glede av å bevege seg, gjerne sammen med andre. Handlingsplanen er et viktig verktøy for bedre folkehelse. Planens hovedmål er:

- Et mer aktivitetsvennlig samfunn der alle uavhengig av alder, kjønn, funksjonsnivå og sosial bakgrunn gis mulighet til bevegelse og fysisk aktivitet.
- Andelen i befolkningen som oppfyller helsemessige anbefalinger om fysisk aktivitet er økt med 10% innen 2025 og 15% innen 2030.

Som hovedinnsatsområder nevnes bl.a.:

- **Gå- og aktivitetsvennlige nærmiljøer:** Tilrettelegging for gåing og sykling, nærnaturområder (parker, trær, badeplasser osv.) og aldersvennlige omgivelser.
- **Fritidsarenaer for idrett og friluftsliv:** Idrettsaktivitet for flere, god planlegging av anlegg for organisert og egenorganisert aktivitet.
- **Hverdagsarenaer som barnehager, skoler, arbeidsplasser:** Styrke fysisk aktivitet i undervisningen, forbedre utemiljøene i barnehage og skole samt tilrettelegge for fysisk aktivitet for arbeidstakere (trimrom, trappestiging, sykling/gåing til jobben).

⁶ [alle-inkludert nasjonal handlingsplan](#)

⁷ [handlingsplan-for-fysisk-aktive liv](#)

- **Helse- og omsorgstjenester:** Fysisk aktivitet skal benyttes for å forebygge og behandle sykdom, skade, lidelse og nedsatt funksjonsevne.

Regionale forventninger

Agder fylkeskommune har utarbeidet Agder Regionplan og en plan for fysisk aktive liv.

Agder Regionplan 2030⁸

I regionplanen blir kultur omtalt som en av 5 satsingsområder. Agder skal i 2030 være en «nyskapende og mangfoldig kulturregion» med kommuner som alle skal ha godt utbygd infrastruktur for kultur, idrett og kulturarv. Relevante mål for kommunene er:

- Alle innbyggere kan delta på fellesarenaer for kultur og idrett og til å utvikle egne kreative evner.
- Alle innbyggere opplever å ha god tilgang til et bredt spekter av kultur- og idrettstilbud i nærområdet.
- Videreutvikle bibliotek, museer, kulturskolen, fritidsklubber og idrettsanlegg som arenaer for aktivitet, læring, debatt, mangfold og inkludering.
- Sikre praktiske og estetiske fag i hele læringsforløpet – fra barnehagene til universitetsnivå.
- Offentlige bygg og lokaler skal kunne brukes aktivt av kunstnere og kulturarbeidere som verksteder, atelierer osv. til rimelig husleie.
- Årlige dialogmøter mellom offentlig og frivillig sektor, profesjonelle fagmiljøer, næringslivsaktører osv.
- Styrke kulturturismen og samarbeidet mellom reiselivet og kultursektoren.
- Frivillighet er drivkraft for videreutviklingen av kultur- og idrettslivet.
- Legge til rette for at lag og foreninger kan benytte offentlige lokaler, idrettshaller og -anlegg uten kostnader eller til meget gunstig leie.
- Sikre deltagelse fra ulike grupper i befolkningen i frivillige kulturaktiviteter.
- Styrke samarbeidet med frivillig sektor om kulturminnevern.

Regional plan for fysisk aktive liv i Agder 2024-2034⁹

Planen beskriver flere mål og strategier som er viktige for kommunene:

- **Inkludering og reduksjon av barrierer for å være fysisk aktiv:**
Alle kommunene i Agder har gratisprinsipp i offentlige anlegg, gode gratisordninger for lån av utstyr og aktivitetsfremmende lavterskeltilbud.
- **Kunnskap om idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv:**
I Agder er det god oversikt over idrettsanlegg, friluftslivsområder og den fysiske aktiviteten i befolkningen.

⁸ [Hva er Regionplan Agder 2030? - Agder fylkeskommune](#)

⁹ [regional-plan-for-fysisk-aktive-liv-i-agder-2024-2034](#)

I Agder er det god oversikt over hvordan uteområder i barnehager, skolegårder og i nærmiljøet rundt er tilrettelagt og utformet for lek og fysisk aktivitet.

- **Informasjon og formidling om mulighetene for å være fysisk aktiv:**
Befolkningen i Agder har god kjennskap til fordelene av fysisk aktivitet og mulighetene for å være fysisk aktiv i nærmiljøet.
- **Utvikling av anlegg og områder for fysisk aktivitet:**
Utvikling av idrettsanlegg og friluftslivsområder skjer på en bærekraftig måte, og legger til rette for at flere blir mer fysisk aktiv i sitt nærmiljø.

Internasjonale konvensjoner

I tillegg til statlige og fylkeskommunale føringer skal også de internasjonale konvensjonene nevnes som Norge har forpliktet seg til å følge:

- **FN-konvensjonen** om å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk (2005)¹⁰
- **Barnekonvensjonen** (1991) med Art. 31¹¹
- **FNs bærekraftsmål** fram mot 2030 og Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030¹²

Lokale planer og føringer

Tvedestrand kommune har til skrivende stund følgende dokumenter som er retningsvisende for ny kultur- og idrettsplan:

Kommuneplanens samfunnsdel (2018 – 2030)

Det jobbes for tiden med en ny plan som forventes vedtatt i 2026. I den eksisterende planen blir det konstatert at kommunen har et «allsidig kulturliv». Blant målene er at kommunen skal ha et «aktivt og mangfoldig kulturliv». Videre slås det fast som tiltak at kommunen

- legger til rette for at alle barnefamilier kan bruke kultur- og fritidstilbudet
- legger til rette for at innbyggere i alle aldre og samfunnslag er aktive brukere av og aktører i kultur- og fritidslivet

Folkehelseoversikt 2024 – 2027¹³

I folkehelseoversikten er det tre fokusområder som kommunen skal jobbe med.

- **Unge uføre under 30 år:** Tvedestrand har nesten tre ganger så mange unge uføre enn norske kommuner gjennomsnittlig har og dobbelt så mange sammenlignet med andre kommuner i Agder.
- **Utenforskap:** Kommunen ønsker å fokusere på at alle opplever tilhørighet og fellesskap gjennom å legge til rette for arenaer der gode menneskemøter kan

¹⁰ [Konvensjon om å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk \(UNESCO\) - Lovdata](#)

¹¹ [178931-fns_barnekonvensjon.pdf](#)

¹² [Meld. St. 40 \(2020–2021\) - regjeringen.no](#)

¹³ [folkehelseoversikt-2024-2027.pdf](#)

foregå. Det nevnes bl.a. barnehagene, skolene, frivilligsentralen og biblioteket som viktige inkluderings- og integreringsarenaer.

- **Nærmiljø:** Med nærmiljø mener man de fysiske og sosiale forhold der den enkelte bor og tilbringer hverdagen sin. Viktige faktorer er muligheter for å gå tur, lekeplasser, idrettsplasser, møteplasser for sosial sammenkomst (grendehus, kafé osv.). Universell utforming og tilgjengelighet er en betingelse for et fungerende nærmiljø. Frivillig arbeid og engasjement spiller også en stor rolle.

Innsatstrappa

Tvedestrand kommune bruker «innsatstrappa» for å sikre bærekraftige kommunale tilbud og tjenester. Trappetrinnmodellen illustrerer hvordan den kommunale innsatsen øker jo mer kommunal hjelp en innbygger trenger for å kunne leve et godt liv. Kultur og fysisk aktivitet er viktig gjennom hele livet og på alle trappetrinn. I tillegg spiller kultur og fysisk aktivitet en særskilt rolle på de laveste trappetrinn for å skape trivsel, god fysisk og psykisk helse og for å forebygge ensomhet og utenforskap.

3. Kultur i Tvedestrand: Hva er status?

For å kunne vurdere kulturtilbudet og kommunale kulturtjenester brukes det her Norsk kulturindeks. Dette er en årlig statistikk fra Telemarksforskingen der kommuner blir rangert etter antall kulturtilbud og kulturaktiviteter. I skrivende stund er den nyeste indeksen fra 2023 der Tvedestrand inntar plass 161 av 357 kommuner.¹⁴ Kulturindeksen er basert på ulike målbare kategorier der noen er avhengig av den kommunale kultursatsingen mens andre er uavhengig av den.

Indeksen består av 10 kategorier som er oppført i tabellen på denne siden. Den forteller at Tvedestrand har høy tetthet av kunstnere (forfattere, musikere, visuelle kunstnere) og kulturarbeidere (sysselsatte innen kulturproduksjon, arkiv, museum, bibliotek, media, arkitektur osv.). Takket være Næs Jernverksmuseum er kommunen også høyt plassert i kategorien «museum» som måler antall museumsbesøk og museumsarrangementer. Positiv kan man også vurdere «kultur for barn» (antall kulturskoletimer og -elever, DKS-besøk, fritidsklubb-besøk), kulturarrangement (billettsalg kulturarrangementer) og frivillighet (antall medlemmer i utvalgte frivillige lag, mva-refusjon). Sentrale tildelinger er tildelinger via kulturfond, frifond og Riksantikvaren – der ligger kommunen «midt på treet». Det samme kan sies om biblioteket sin plassering. Scenekunst og kino er nokså lav pga. manglende teater og kino¹⁵.

	Poeng	Plassering
Kunstnere	28	30
Kulturarbeidere	25	51
Museum	16	63
Kulturarrangement	8	150
Kino	2	258
Bibliotek	22	234
Scenekunst	0	217
Kultur for barn	25	140
Sentrale tildelinger	4	202
Frivillighet	16	150

Tvedestrand kommunes resultat i Norsk Kulturindeks 2023

¹⁴ All statistikk er hentet fra [Kulturindeks](#).

¹⁵ Det er ikke kjent om Bygdekinotilbudet ble tatt med i statistikken.

De kommunale kulturutgiftene 2024 per innbygger sammenlignet med nabokommunene ser slik ut:

Netto driftsutgifter per innbygger i 2024¹⁶	Tvedestrand	Risør	Arendal	Froland	Vegårshei	Gjerstad
Bibliotek	293,-	316,-	304,-	510,-	299,-	137,-
Musikk og kulturskolen	318,-	319,-	367,-	330,-	299,-	347,-
Aktivitetstilbud barn og unge	141,-	53,-	307,-	96,-	-84,-	3,-
Totalt utgifter kultur	1784,-	2298,-	1916,-	2123,-	1055,-	863,-

I 2024 var landsgjennomsnittet for kommunale kulturutgifter per innbygger 2210,-. Tvedestrand ligger med 1784,- på plass 284 og er blant de kommunene som bruker heller lite på kultur. Risør, Arendal og Froland bruker gjennomsnittlig 15% mer på kultur per innbygger. Dette er ikke noe nytt, allerede i forrige kulturplan ble det slått fast at Tvedestrand ikke satser like mye på kultur som Arendal og Risør.

Norsk kulturindeks leverer også tall for ulike tjenesteområder innen kultur. Det følger en oversikt over enkelte tjenester og en sammenligning med nabokommunene.

Bibliotek

2023	Tvedestrand	Risør	Arendal	Froland	Vegårshei
Utlån per innbygger	1,99	1,69	2,23	1,14	5,1
Aktive lånere (pers. som låner minst 1x i året)	0,13	0,18	0,14	0,12	0,21
Besøk (antall pers. som kommer innom biblioteket uten å låne en bok – biblioteket som møteplass)	2,83	7,2	4,22	4,7	3,03
Arrangementsdeltakere	0,26	0,66	0,21	0,26	0,5
Bokbestand	4,26	3,67	1,86	2,91	7,04
Tilvekst	0,21	0,23	0,09	0,02	0,39

Biblioteket sin situasjon ligner på nabokommunene sin, med et litt større etterslep når det kommer til kassering av bøker og et potensiale om å utvikle biblioteket i enda større grad som møteplass. I 2024 ble det foretatt et stort kasseringsarbeid, men til skrivende

¹⁶ Den totale summen er satt sammen av flere parameter. Her tas det bare med de mest relevante.

stund er ikke tallene for 2024 publisert i kulturindeks. Biblioteket ser også at antall personer som besøker biblioteket uten å låne bøker har gått opp i 2024.

Kulturskole

2023	Tvedestrand	Risør	Arendal	Froland	Vegårshei	Gjerstad
Undervisningstimer per barn i grunnskolealder (6-15 år)	2,13	2,3	1,25	1,12	1,76	2,29
Elever i kulturskolen per barn i grunnskolealderen	0,29	ukjent	0,08	0,09	Ukjent	ukjent
Elever på ventelisten per barn i grunnskolealderen	Ingen	Ingen	0,03	Ingen	Ingen	Ingen

Tallene viser at Kulturskolen Øst i Agder, der Tvedestrand er med, har gjennomsnittlig flere elever og undervisningstimer enn Kulturskolen i Arendal eller Froland. Når det gjelder antall elever, så viser Tvedestrand også på landsbasis et godt resultat med 88. plass blant alle kommuner.

Ellers blir det omtalt i Kulturindeksen at kulturskolenes undervisningstilbud og antall elever har gått sterkt tilbake siden 2014 og har i tillegg fått en stor knekk gjennom pandemien som man mange steder ikke har klart å opprette enda. Det er gledelig å se at dette ikke er tilfelle i Tvedestrand der det er stor etterspørsel for elevplasser (se avsnitt om kulturskolen).

Fritidsklubben

287 kommuner i Norge har en eller annen form for fritidsklubb. Landsgjennomsnittet er 2 besøk i året per innbygger i alderen 6 – 20 år. Tvedestrand er med 3,4 besøk (2023) over gjennomsnittet og inntar plass 119 på landsbasis. Det viser at fritidsklubben er godt besøkt.

Telemarksforskingen undersøker flere indikatorer for å beregne norsk kulturindeks:

Antall kunstnere bosatt i kommunen per 1000 innbyggere (2024)

Tvedestrand	Risør	Arendal	Froland	Vegårshei	Gjerstad
6,3	5,7	2,6	1,3	0,9	2,0

Tvedestrand har høyest kunstnertetthet i hele Agder, foran Risør og Kristiansand. Det handler om ca. 40 personer: Halvparten (ca. 21) jobber som visuelle kunstnere, en tredjedel (ca. 12) som musikere/komponister og resten (ca. 7) som forfattere og film- og scenekunstnere. Denne tettheten kan ikke tolkes som et resultat av kommunen sin tilrettelegging for kunstnere, men har skjedd uavhengig det.

Frivillighet i kultursektoren

2023	Tvedestrand	Risør	Arendal	Froland	Vegårshei	Gjerstad
Antall medlemmer i utvalgte frivillige lag per 1000 innbyggere	67	99	34	37	42	143
Korpsmedlemmer	4	10	10	13	-	19
Kormedlemmer	19	12	5	-	21	7
Historielag	42	74	16	23	20	104
Kunstlag	-	-	2	-	-	-

Etter pandemien har alle former for kulturfrivillighet i Norge opplevd nedgang. I Tvedestrand står kulturfrivillighet fortsatt høyt med kor og historielaget som de mest populære foreningsformer. Voksenkorps er for tiden fraværende i Tvedestrand, og kulturskolen prøver for tiden å bygge opp et barnekorps i samarbeid med skolen.

Bruk av kulturmidler i Tvedestrand kommune

Som nevnt i forrige avsnitt, brukte Tvedestrand kommune i 2024 kr. 1782,- per innbygger til kulturformål (netto utgifter), noe som utgjør en totalsum av ca. 11,3 mill.¹⁷ Tabellen nede viser hvordan kommunen har brukt disse midlene. Det er også oppført inntekter ved de tjenestene som har det (med unntak av kulturskolen som er et interkommunalt samarbeid). Prosjektinntekter og -utgifter er ikke inkludert. Merverdiavgift og kompensasjon er med som utgift og inntekt.

¹⁷ Norsk kulturindeks støtter seg på tall som kommunene rapporterer via KOSTRA til statistisk sentralbyrå.

Tjeneste / tilbud	Brutto utgifter	Inntekter	Netto utgifter	
Folkebibliotek	1 910 000	188 000	1 722 000	15%
Kulturskole Øst i Agder	2 013 000		2 013 000	18%
Kulturkontor (lønn osv.)	854 000		854 000	7,6%
Frivilligsentral (lønn osv.)	1 085 000	523 000	562 000	5%
BUA (lokale, strøm osv.)	70 000	18 000	52 000	0,5%
Fritidsklubben (lønn, lokale osv.)	487 000	64 000	423 000	3,8%
Ung kultur møtes (UKM)	10 000		10 000	0,1%
Tilskudd til Mekkeklubben	77 000		77 000	0,6%
Tilskudd til Aust-Agder museum og arkiv (KUBEN)	128 000		128 000	1,1%
Tilskudd til kulturelle fyrtårn (bokbyen, Skjærgårds Music and Mission)	20 000		20 000	0,2%
17. mai arrangement	40 000	4 000	36 000	0,3%
Kulturpris (to utdelinger i 2024)	10 000		10 000	0,1%
Furøya IKS	440 000		440 000	3,9%
Tilskudd Næs Jernverksmuseum	480 000		480 000	4,2%
Avskrivninger, renhold, IKT-utgifter osv. innen kultur	226 000		226 000	2%
Aktive kulturbygg (drift, strøm osv.): Rådhus, Forvaltergården, Innbyggernes hus, kulturskolen, Gjeving grendehus	623 000	181 000	442 000	3,9%
Skottevik (eiendom)	7 000		7 000	0,06%
Inaktive kulturbygg (drift, strøm osv.): Bøklia, Villa Utsikten, Middelskolen, Dypvåg skole, Songe skole, gamle barneskole, Sjømannsforeningens hus	604 000	98 000	506 000	5%
Avskrivninger kommunale kulturbygg, internfordeling av tjenester	3 265 000		3 265 000	29%
Total	12 349 000	1 076 000	11 273 000	

Som tabellen viser, er de kommunale nettoutgiftene innen kultur på rundt 11,3 mill. I denne summen er også utgiftene for de nedlagte kommunale bygningene inkludert.

For barn og unge spanderte Tvedestrand kommune i 2024 ca. 530 000,-: Fritidsklubben er den største satsingen, dessuten støtter kommunen Mekkeklubben og Skjærgårds Music and Mission. Litt midler er satt av til den årlige UKM.

Tvedestrand bidrar med litt over 1 mill. til formål som kommer kulturarven til gode: Næs Jernverksmuseum, Furøya samt Aust-Agder Museum og Arkiv (AaMA) (nedbetaling av KUBEN) får årlig støtte.

Ellers går mesteparten av kulturutgiftene til ulike kulturbygg på den ene siden og lønnsmidler på den andre siden (bibliotek, kulturskole, kulturkontoret, Frivilligsentral).

Kulturarbeidet i kommunen har i flere år blitt ivaretatt av kulturrådgiver (70%-stilling), biblioteksjef (100%-stilling), bibliotekansatte (50%-stilling) og daglig leder frivilligsentral (100%-stilling). Kulturskolen har lenge vært et interkommunalt samarbeid med kulturskolerektor (100%-stilling; Tvedestrand kommune har arbeidsgiveransvar) og diverse lærere innen ulike fag.

Alle tjenester er lokalisert i sektor for samfunn og infrastruktur der det i 2024 ble opprettet ny avdeling for kultur, inkludering og andre tjenester med ny avdelingsleder, kulturrådgiver, bibliotek, frivilligsentralen og flere ikke kulturelle tjenester. I 2025 ble også fritidsklubben plassert i denne avdelingen, mens kulturskolen fortsetter å være direkte under leder for samfunn og infrastruktur.

Kommunale prosjektmidler innen kultur

Det er viktig å omtale prosjektmidlene som kommunalt ansatte skaffer for kommunen. I en tid med trang økonomi er eksternt finansierte prosjekter ofte den eneste muligheten for å drive med utvikling av ulike tilbud. I 2024 fikk man tilsagn på 2,12 mill. i prosjektmidler fordelt på bibliotek, kulturkontor, frivilligsentral og fritidsklubb.

Oversikt over tilsagn om midler til prosjekter innen kultur i 2024¹⁸

Tjeneste	Prosjekt	Tilskudd fra	Tilsagn
Frivilligsentral	BUA	Sparebanken Sør	116 000
	BUA	Agder fylkeskommune	100 000
	Badeparken	Sparebanken Sør	300 000
	Fri fredagsforum	Sparebanken Sør	25 000
Bibliotek	Åpen møteplass/ bibliotekklubben	Buudir	216 000
	Formidling i friluft	Agder fylkeskommune	50 000
	Aktiv formidling i Agder	Nasjonalbiblioteket	60 000
	Prosjekt bokbybarna	Sparebanken Sør, Bokbyen	70 000

¹⁸ Tilskudd blir ikke nødvendigvis brukt i samme året som tilsagnet er mottatt.

Kulturkontor	Stedsutvikling Rådhus og Forvaltergården	Agder fylkeskommune	200 000
	Stedsutvikling fysiske tiltak Innbyggernes hus	Agder fylkeskommune	490 000
	Sommeraktiviteter for barn/unge (mottaker er diverse aktører)	Gjensidigestiftelsen	230 000
	Sommeraktiviteter for barn/unge (mottaker er diverse aktører)	Sparebanken Sør, Agder Sparebank	45 000
	Stedsnavnsprosjekt (mottaker er Historielaget)	Språkrådet	47 000
Fritidsklubben	Fritidsklubb møteplass	Buudir	144 000
	Gratis måltid	Ungdom og fritid	30 000
Total			2 123 000

Evaluering tidligere kulturplan 2016 - 2019

Tidligere kulturplan satt opp som mål å bygge ut kulturavdelingen ved å sette av flere midler til stillingsressurser, biblioteket, kulturskolen og fritidsklubben, øke tilskuddsmidler til kultur og fornye Rådhuset som kulturarena.

Knappe 10 år etter at den forrige kulturplanen ble skrevet må det konstateres at mer eller mindre alle mål og tiltak som var betinget av økt bruk av midler ikke ble realisert. I forbindelse med den prekære økonomien som oppstod i 2024 ble kulturbudsjettet dessuten ytterligere skjært ned.

Tabellen som følger, gir en oversikt over tiltak og resultater:

Tiltak	Kommentar	Resultat
Øke kommunens administrative ressurs og gjøre stillingen om til kultursjef.	Stillingen har i flere år vært på 70% og heter fortsatt kulturrådgiver.	Ikke skjedd
Investere i oppgradering av Rådhuset til å bli et moderne flerbruks kulturhus.	I mellomtiden ble det etablert en moderne kultursal på den nye Videregående skolen i Tvedestrand. Kultursalen kan brukes gratis av kommunen og foreninger i Tvedestrand. Rådhuset har fått heis og nytt kjøkken som foreningen «Rådhusets Venner» sto for. Videre kom det universell utformede toaletter og en rampe som kommunen var ansvarlig for. Alle stoler i 2. etasjen ble restaurert (samarbeid Rådhusets Venner og kommunen). Fortsatt gjenstår det mye	Delvis skjedd

	fornyng for at Rådhuset i større grad kan brukes til kulturformål.	
Flere søkbare tilskuddsmidler til kultur.	I 2024 ble de søkbare midlene redusert ytterligere.	Ikke skjedd
Styrke den kulturelle grunnmuren gjennom økt budsjett til bibliotek, kulturskole og fritidsklubben.	Mens kulturskolen og biblioteket beveger seg på samme nivå, ble det for fritidsklubben bestemt en nedskjæring fra 2025 av.	Ikke skjedd
Frivilligsentral: Utvide aktivitetstilbudet, inkludere innvandrere og organisere utlånssentralen til å være mer brukervennlig.	Frivilligsentralen er siden 2023 organisert på ny måte og har nå i større grad fokus på rollen som bindeledd og koordinator mellom frivillig og kommunal sektor. Inkludering av ulike målgrupper, aktiviteter og en nystart for utlånssentralen som BUA i nytt lokale er viktige tiltak sentralen har realisert.	Skjedd
Støtte de kulturelle fyrtårnene: Næs Jernverksmuseum, Bokbyen, Kystkulturuka, Tvedestrandregattaen og Skjærgårds Music and Mission.	Næs Jernverksmuseum har fått redusert støtten sin i 2019. Bokbyen og Skjærgårdsfestivalen mottok årlig 10 000,- hver. Kystkulturuka, Skjærgårdsfestivalen og Regattaen blir støttet av kommunen via beredskapsansvarlig og teknisk etat (parkering, båtlease osv.).	Delvis skjedd
Innarbeide behovet for kulturlokaler ved bygging av ny barneskole og videregående skole.	Ny barneskole har fått et fint amfi, men blir bare sjelden brukt til kulturformål (bl.a. pga. manglende blendingsmulighet). VGS har en moderne kultursal som passer til foredrag, film, danseforestillinger og konserter. Samtidig er lydanlegget til dels krevende å bruke og for teaterforestillinger er salen ikke godt egnet.	Delvis skjedd
Videreutvikle samarbeid og nettverksbygging mellom kulturaktører fra profesjonelt og frivillig kulturliv, kommunalt og regionalt.	Per dags dato er det ikke noe fungerende kulturnettverk i kommunen. Tvedestrand kulturforening har blitt nedlagt.	Ikke skjedd
Styrke kulturtilbudet til barn og unge ved større samhandling mellom de kommunale kulturinstitusjonene.	Samarbeid mellom bibliotek, kulturskole, fritidsklubben osv. er ikke etablert som fast rutine. Gjennom opprettelse av ny avdeling for kultur, inkludering og andre tjenester i 2024 kan dette bli annerledes.	Ikke skjedd
Tvedestrand kommunes kulturpris skal deles ut hvert år.	Både kulturpris og kulturblomst har blitt delt ut regelmessig.	Skjedd

Kunst og utsmykking i det offentlige rom: a) Vedlikeholde og registrere kunst b) Avsette 1% av byggebudsjett til utsmykking av nye kommunale bygg c) Vurdere å gjeninnføre en kommunal post for kunstinnkjøp d) Vurdere å opprette et fond for utsmykninger e) Prioritere kunstopplæringen i skolen	a) Registreringen har skjedd, men ble ikke systematisk oppdatert. Vedlikeholdsansvar ble tillagt brukerne av bygget der kunsten er. Ukjent i hvilken grad brukerne følger opp. b) Ny barneskole fikk utsmykking. c) Ikke skjedd d) Ikke skjedd e) Ikke skjedd	Delvis skjedd
--	---	---------------

For å unngå at planer ender opp «i en skuff» og ikke blir fulgt opp, er det essensielt at de ansvarlige kommunale tjenestene følger opp tiltakene og at planen blir rullert årlig.

4. Målsettinger og prioriteringer ny kulturplan

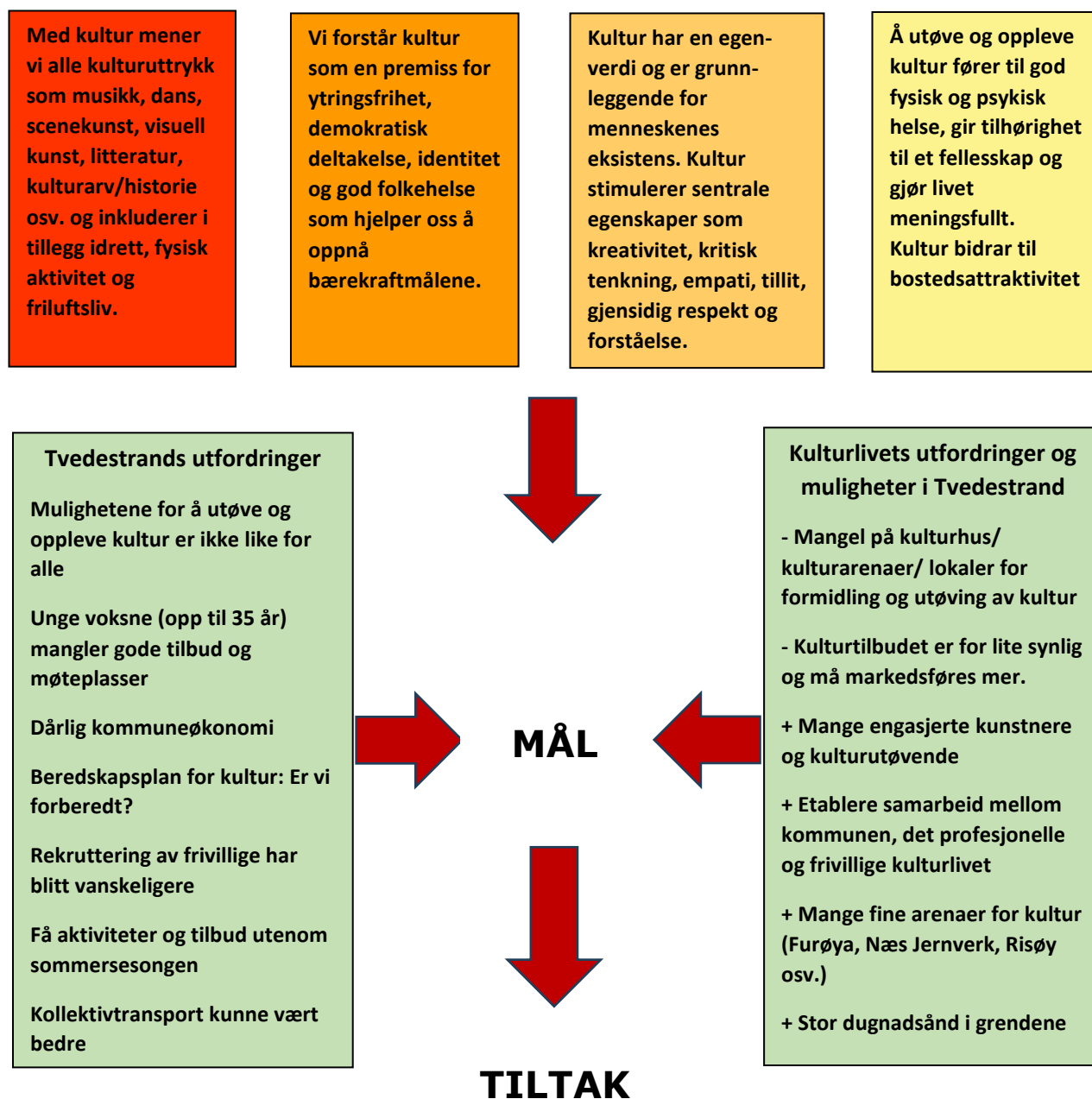
For å definere mål, prioriteringer og tiltak for kulturfeltet må tre perspektiver avklares¹⁹:

- 1) **Politisk verdigrunnlag:** Hva mener vi med kultur og hvilke verdier velger vi som grunnlag?
- 2) **Samfunnets utfordringer og muligheter:** Hvilke forhold i samfunnet må vi ta hensyn til i forhold til kultur?
- 3) **Kulturlivets utfordringer og muligheter:** Hvilke behov må ivaretas for å sikre at kultur både kan utøves og oppleves i tråd med verdigrunnlaget vårt?

I en medvirkningsworkshop for politiske partier i mai 2025 jobbet man med å besvare disse 3 punktene og definere overordnede mål for kultur- og idrettsplanen. Resultatet er å se i fremstillingen på neste side:

¹⁹ Modellen er tatt fra KS sin kulturpolitikkveileder: [KS kulturpolitikk veileder](#)

Politisk verdigrunnlag

Overordnede mål innen kultur

Inkludering:	Alle innbyggere har like muligheter for å delta, utøve og oppleve kultur uavhengig av alder, kjønn, kulturell bakgrunn, funksjonsevne og inntekt.
Mangfold:	Kulturtilbudet skal favne bredt og gi rom for alle typer kulturytringer.
Samarbeid:	Etablere et godt samarbeid mellom offentlig sektor, profesjonelt kulturliv og kulturfrivilligheten.
Viktigste målgruppe:	Alle som er eller står i fare for å være utenfor.

5. Kultur i kommunal regi

Biblioteket

Biblioteket er en lovpålagt førstelinjetjeneste direkte ut mot publikum som er styrt av folkebibliotekloven²⁰. Øverste organ er Nasjonalbiblioteket på statlig nivå, som tilbyr kurs og støtteordninger gjennom prosjektmidler. Fylkesbiblioteket er på regionalt nivå og tilbyr bibliotekutvikling og kurs.

Ifølge loven skal biblioteket fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon. Biblioteket skal videre være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt og legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet i sin virksomhet.

Biblioteket er siden 2024 organisatorisk plassert i avdelingen for kultur, inkludering og fellestjenester og har 1,5 årsverk fordelt på 3 personer (fagutdannet bibliotekleder i 100%-stilling, 2 medarbeidere i 0,25%-stilling). Tidligere har det vært 1,75 stillingsprosent som ble redusert for noen år tilbake. Ifølge en rapport om de norske folkebibliotekene fra 2024²¹ pleier biblioteker i kommuner av Tvedestrand sin størrelse å være bemannet med litt over 2 årsverk. Rapporten påpeker lav bemanning som hovedutfordringen til folkebibliotekene i dag og at mange opplever at de ikke klarer å oppfylle alle lovpålagte oppgaver. Dette er også situasjonen i Tvedestrand.

Biblioteket har 22 timers åpningstid per uke, mandag til onsdag 12-16, torsdag 12-18 og lørdag 11-15. «Meråpent» ble innført juni 2025 med ubetjent åpningstid fra 07-22 alle ukens dager, unntatt i tiden biblioteket har betjent

Foto: Tvedestrand Folkebibliotek

«Vi vil ha bibliotekarere fysisk til stede, vi trenger faglig kompetanse!»

Medvirkningsverkstedet 11.6.2025

²⁰ [Lov om folkebibliotek \(folkebibliotekloven\) - Lovdata](#)

²¹ [Folkebibliotekene i Norge 2024 - Statusrapport om bemanning og kvalitet](#)

åpningstid. Det er viktig å understreke at «Meråpent» er et supplement til innbyggerne, men ikke en erstatning for betjent åpningstid.

Biblioteket tilbyr en samling av fysiske bøker, e-bøker, lydbøker, DVD, dataspill osv. til alle aldersgrupper. Videre finnes tidsskrifter, aviser, digital avistjeneste, publikums PCer, studieplasser og et atrium for arrangementer. Biblioteket er tilrettelagt med møteplasser, et spillrom for barn og ungdom og er inndelt i soner for barn, ungdom og voksne. Biblioteket tilbyr utstillinger, forfattertreff, bokbad og forestillinger (ofte prosjektfinansiert).

Det er ønskelig å oppgradere spillrommet med nyere datautstyr til barn og ungdom og tilby formidling av spill i biblioteket i tråd med dataspillstrategien til regjeringen.²²

Det er etablert et godt samarbeid både med kommunale og eksterne aktører (helsestasjon, Strannasenteret, Tvedestrand videregående skole, foreningen bokbyen, folkeakademiet, husflidslaget mm.) som resulterer i ulike typer arrangementer og tilbud. Med barnehagene er det inngått et samarbeid om formidling og oppbygging av egne barnehagebiblioteker. Det samarbeides dessuten med andre biblioteker om strømme- og andre arrangementer.

I samarbeid med det lokale historielaget, Næs jernverksmuseum og frivillige utvikler biblioteket for tiden en lokalhistorisk samling.

Fra 2023 – 25 gjennomførte biblioteket et stort inkluderingsprosjekt «Etter skoletid» for 5.-7. klassinger som ble finansiert av Bufdir og som førte til opprettelse av en bibliotekklubb. Pga. manglende midler kunne klubben etter prosjektslutt ikke videreføres.

«Vi ønsker på biblioteket: skrivekurs, slampoesi/åpen mic, høytlesning, Guinness rekordforsøk i høytlesning, historiekvelder.»

Medvirkningsverkstedet 11.6.2025

Foto: Tvedestrand Folkebibliotek

Mål	Tiltak
Biblioteket skal være en inviterende og relevant møteplass for alle med funksjonelle lokaler, gode åpningstider, kompetente ansatte og god utadrettet kommunikasjon.	• Opprettholde 1,5 årsverk • Utvide til 3 årsverk innen 2030 • Utarbeide bibliotekplan med handlingsplan • Etablere «bibliotekets venner» (frivillige hjelpere) • Gjennomføre brukerundersøkelse hvert tredje år
Biblioteket skal ha et mangfoldig og variert kulturtilbud gjennom	• Fortsette med ulike type arrangementer og prøve ut nye former.

²² [Tid for spill – regjeringens dataspillstrategi 2024–2026](#)

bøker, digitale tilbud, arrangementer og utstillinger.	• Fortsette samarbeidet med etablerte partnere og inngå samarbeid med nye aktører.
Biblioteket skal være en plass som barn fra tidlig alder av lærer seg å bruke for å utvikle interesse for litteratur og andre kulturuttrykk. Biblioteket bidrar til økt leselyst og interesse for det skrevne ordet blant barn og unge.	• Samarbeide med barnehagene, skolene, skolebibliotekene og helsestasjonen om å øke litteraturformidling og motivere til leselyst og økt utlån av bøker. • Etablere treff for småbarnsforeldre på biblioteket • Fortsette med bibliotekklubben som et fast tilbud for 10-13-åringer.

Skolebibliotekene

I tillegg til folkebiblioteket har Tvedestrand skolebibliotek på barneskolen og ungdomsskolen. Oppdraget for skolebibliotekene er følgende punkt:

- **Skape leselyst og styrke leseferdigheter**

Skolebiblioteket spiller en sentral rolle i å utvikle elevenes leseferdigheter – en nøkkelkompetanse for all annen læring. Her får elevene mulighet til å oppleve lystlesing, som er avgjørende for å bygge generell lesekompetanse. Forskning viser at barn og unge leser mindre og med lavere kvalitet enn tidligere. Derfor er tidlig innsats viktig, og skolebiblioteket kan være et kraftfullt verktøy for å etablere en varig lesekultur.

- **Bidrag til sosial utjevning**

Ikke alle barn har tilgang til bøker hjemme eller blir tatt med til folkebiblioteket. Skolebiblioteket sikrer at alle elever får lik tilgang til litteratur og muligheten til å oppdage leseglede. Bibliotekaren kjenner elevene og kan anbefale bøker som passer den enkeltes interesser og nivå – rett bok til rett elev.

- **Kompetanse som gjelder i alle fag**

Et godt skolebibliotek gir mer enn bare bøker. Det gir elevene tilgang til digital kompetanse, opplæring i kildekritikk og ferdigheter i informasjonssøk – alt sammen viktig for arbeid i alle fag. I tillegg kan biblioteket tilby tilpasset og alternativt pensum for elever som har behov for det.

- **En trygg og inkluderende møteplass**

Skolebiblioteket er også en sosial arena som fremmer fellesskap på tvers av klasser og trinn. Her møtes elevene uten press om karakterer og prestasjoner. For mange er biblioteket et rolig fristed i en hektisk skolehverdag – et sted å gjøre lekser når det er uro hjemme, eller bare være når skolegården føles krevende.

For øvrig vises det til skolebibliotekplanen 2024 – 2027²³.

²³ [Skolebiblioteksplan Tvedestrand 2024 - 2027](#)

Mål	Tiltak
Tvedestrand barne- og ungdomsskole skal ha godt fungerende skolebiblioteker som et viktig verktøy for å skape lese lyst og styrke leseferdigheter samt kritisk bruk av kilder og informasjon. Videre skal skolebibliotekene være trygge og inkluderende møteplasser som bidrar til sosial utjevning gjennom å sikre at alle elever har lik tilgang til litteratur.	• Skolebibliotekene følger bibliotekplanen 2024 – 2027. Planen blir fornyet for 2028 og fremover.

Kulturskolen

Kulturskolen er en av kommunens lovpålagte oppgaver som er forankret i opplæringsloven. Alle kommuner skal ha et tilbud om kulturskole for barn og unge, organisert i tilknytning til skolen og kulturlivet. Kulturskolen skal legge til rette for at elevene deltar i ulike aktiviteter der de får lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstneriske uttrykk i et godt og trygt skolemiljø. De vanligste aktivitetene i kulturskolen er musikk, dans, teater, visuelle kunsthver og skapende skriving, men det finnes kommuner som tilbyr andre aktiviteter, for eksempel kulturminnevern og husflidsteknikker.

Tvedestrand kommune har lenge vært del av et interkommunalt samarbeid med Risør, Vegårshei og Gjerstad om Kulturskolen Øst i Agder. Dette samarbeidet oppleves som svært positivt og nyttig for alle parter. Tvedestrand er vertskommune og har arbeidsgiveransvar for de ansatte. Kulturskolen er plassert i sektor for samfunn og infrastruktur og deltar regelmessig på møter med fellesavdeling for kultur, inkludering og andre tjenester.

Fagene som kulturskolen Øst i Agder underviser i er musikk, visuell kunst og dans (kun i Risør)²⁴. Som en del av opplæringen organiserer kulturskolen konserter og utstillinger, og i tillegg samarbeider skolen med barnehagene, grunnskolen, helsesektor og det lokale kulturlivet. I 2024 hadde kulturskolen som helhet i underkant av 300 elevplasser, 95 av dem gikk til elever fra Tvedestrand. En elev kan oppta mer enn en elevplass ved utvidet undervisningstid,

Foto: Kulturskolen Øst i Agder

²⁴ I Tvedestrand finnes den private danseskolen DDD som dekker behovet for danseundervisning.

derfor er det litt færre elever enn elevplasser. Høsten 2025 er 70 elevplasser opptatt i Tvedestrand.

Skoleår	Musikkelever	Kunstelever ²⁵
20/21	56	10
21/22	54	11
22/23	50	17
23/24	47	7
24/25	56	5

Siden 2021 er Kulturskolen i Tvedestrand lokalisert i den forhenværende videregående skolen der den disponerer diverse øvingsrom, et møterom, kontor og en sal for kunstundervisningen. Noen av rommene trenger bedre isolering og generell oppgradering.

Norsk kulturskoleråd publiserte ny rammeplan i 2024 som kulturskolene kan orientere seg ved. Sammenlignet med tidligere plan blir det nå lagt stort fokus på samarbeid og samhandling med andre kommunale virksomheter som barnehage, skole, PPT, sykehjem etc. Kulturskolen skal jobbe for å bli en integrert del av generell folkehelse. Rammeplanen slår fast: «Deltakelse i kulturelle aktiviteter bidrar til god psykisk helse, mestringfølelse og tilhørighet». Som et viktig skritt i denne retning ble det ansatt en musikkterapeut i 40%-stilling fra høst 2025 av. Kulturskolen Øst i Agder skal i kommende planperiode iverksette den nye rammeplanen og lage egen lokal plan som styringsverktøy.

«Kulturskolen burde være enda mer synlig.»

Medvirkningsverkstedet 11.6.2025

Kulturindeksen attesterer kulturskolen et godt resultat med tanke på antall elever, men det burde likevel jobbes mer for å nå ut til flere og spesielt barn fra lavinntektsfamilier eller familier som ikke kjenner kulturskolen godt fra før av. En stor terskel for å delta i kulturskolen er kostnaden. Den nye fritidskortstøtten vil derfor være svært viktig (se egen omtale).

Skolekorpset i Tvedestrand har lagt nede de siste årene. Kulturskolen har i 2025 startet et samarbeid med skolen og korpset om et prosjekt «korps i skolen» for å gjøre elever kjent med korpsinstrumenter og vekke interessen og gleden for korpset. Dette gjøres etter modell som har blitt gjennomført på Abel skole i Gjerstad.

Foto: Kulturskolen Øst i Agder

²⁵ Visuell kunst hadde en utfordrende lærersituasjon de siste 2 årene, noe som forklarer de lave elevtallene.

Mål	Tiltak
Tvedestrand kommune skal ha et mangfoldig kulturskoletilbud der elevene kan velge mellom ulike kulturuttrykk.	• Tvedestrand kommune fortsetter med det interkommunale kulturskolesamarbeidet «Kulturskole Øst i Agder». • Kommunen oppfordrer kulturskolen å vurdere å tilby flere kulturuttrykk som drama/musikal, skriving el.l.
Lokalene til kulturskolen er i god stand og oppfyller behovene for kvalitetsfull undervisning.	• Øvingsrommene oppgraderes til å være så lydtett som mulig (samarbeid kulturkontor og kulturskole).
Kulturskolen skal brukes av enda flere barn og unge, spesielt også fra familier med lav inntekt. Alle foreldre i Tvedestrand med barn i skolealderen skal kjenne til kulturskolen.	• Kommunen samarbeider med kulturskolen om utdelinger av flyers og informasjon om kulturskolen. • Tilby fritidskortet for lavinntektsfamilier (kulturkontor).
Tvedestrand skal ha et oppegående skolekorps.	• Kulturskolen starter prosjektet «korps-i-skolen» på Tvedestrand skole
Kulturskoleelever med særlig interesse for faget sitt skal få mulighet til fordypning og utvikling.	• Kulturskolen fortsetter med arbeidet om etablering av fordypningsplasser og motiverer elevene til å delta på det regionale fordypningsprogrammet «Lørdagsskolen» i Kristiansand.
Kulturskolen er en viktig samarbeidspartner innad i kommunen og bidrar til kulturtilbudet og god folkehelse.	• Kulturskolen deltar regelmessig på møter med de andre kulturansatte i kommunen og inngår samarbeid hvis hensiktsmessig. • Helsesektor og andre relevante aktører samarbeider med kulturskolen f.eks. om etablering av demenskor.

Kulturkontoret

Tvedestrand kulturkontor har i flere år bestått i en 70%-kulturrådgiverstilling som er plassert i sektor for samfunn og infrastruktur. I 2024 ble det i sektoren opprettet ny avdeling for kultur, inkludering og felles tjenester der også kulturrådgiver ble plassert.

Kulturrådgivers overordnede oppgave er å være pådriver, tilrettelegger, veileder og koordinator for kultur i Tvedestrand og støtte det profesjonelle og frivillige kulturlivet slik at alle innbyggere har mulighet til å oppleve, delta og utøve kultur. I og med at kommunen bruker få egne midler til dette formålet, består en stor del av arbeidet i å forvalte tilskudd fra fylkeskommunen (Den kulturelle skolesekken, Den kulturelle spaserstokken, behandle spillemiddelsøknader) og søke prosjektmidler til ulike kultur- og aktivitetsprosjekter (UKM, oppgradering Rådhuset og Forvaltergården, Innbyggernes hus osv.).

Allerede i kulturplan fra 2016 ble det problematisert at kulturforvaltningen i kommunen ikke blir prioritert og at den mangler organisering som egen sektor eller avdeling på lik linje som andre fagområder. For at de kommunalt ansatte innen kultur kan jobbe optimalt for et godt kulturtilbud, samfunnsutvikling og god folkehelse er det viktig med en organisering som egen sektor eller avdeling. Det er positivt at det i 2024 ble opprettet ny felles avdeling, samtidig er det uheldig at kulturskolen ikke er samlokalisert med de andre kulturstillingene.

Mål	Tiltak
Kultur i Tvedestrand skal være et viktig og sterkt fagområde med kompetente fagpersoner og gode samarbeidsrutiner både innad den kommunale forvaltningen og utad. Kulturkontoret er koordinator, tilrettelegger og pådriver for det profesjonelle og frivillige kulturlivet og produsent for egne arrangementer i den grad økonomien tillater det.	• Kulturrådgiverstilling skal økes til en 100%-stilling innen 2028. • Kulturkontoret har ansvar for -DKS og DKSS -koordinering og drift av Rådhuset og Forvaltergården -kommunens støtteordninger innen kultur og idrett -kulturpris -kommunens kunstsamling • Kulturkontoret gjennomfører egne arrangementer som UKM, kunstutstillinger og er andre aktører behjelpelig til å gjennomføre arrangementer (f.eks. PRIDE). • Kulturkontoret jobber i stor grad prosjektbasert for å skaffe eksterne midler som øker mulighetene for å tilby kultur.

Den kulturelle skolesekken (DKS)

Den kulturelle skolesekken (DKS) er en nasjonal ordning som skal sørge for at alle skoleelever i Norge får oppleve profesjonell kunst og kultur av høy kvalitet – uavhengig av hvor de bor. DKS-ordningen er todelt: På den ene siden organiserer fylkeskommunen hvert år et program med kunstnere og artister som turnerer rundt til skolene i Agder. På den andre siden får alle kommuner tildelt midler som de selv kan forvalte og bruke for å sikre at også lokale forhold blir ivaretatt i kulturformidlingen²⁶.

I Tvedestrand er det viktig at skoleelever opplever den lokale og regionale kulturarven (Næs Jernverksmuseum, Holt skolemuseum og Lyngør fjorden Kystkultursenteret) som vanligvis ikke er en del av det fylkeskommunale DKS-programmet.

Et annet viktig lokalt kulturarrangement er «Lyngmyrmusikalen» som ungdomsskolen realiserer hvert år (se omtale lengre nede). Musikalen mottar støtte fra de lokale DKS-midlene.

Teaterforestillingen «Drageskogen»

Foto: Franziska R. Storemyr

Mål	Tiltak
Alle elever i Tvedestrand skal oppleve kulturprogram og -aktiviteter av høy kvalitet og med god pedagogisk tilrettelegging.	• Skolene i Tvedestrand deltar i det fylkeskommunale DKS-programmet. • Kulturkontoret og skolene samarbeider om bruk av de lokale DKS-midlene og har møte hvert år ved skolestart. • Alle tilbud skal evalueres med et digitalt spørreskjema.
De lokale DKS-midlene blir prioritert til å gi støtte til Lyngmyrmusikalen og til besøk av museer o.l. som formidler viktig kulturarv.	• 9. klassetrinn får støtte av de lokale DKS-midlene til å realisere Lyngmyrmusikalen. • Alle elever i Tvedestrand skal besøke Næs Jernverksmuseum, Holt skolemuseum og Lyngør fjorden Kystkultursenter. • Barnehagene blir invitert til minst ett tilbud innen DKS.

²⁶ For skoleåret 2025/26 fikk Tvedestrand tildelt 110 000,- i lokale DKS-midler.

Den kulturelle spaserstokken (DKSS)

Den kulturelle spaserstokken er en fylkeskommunal støtteordning der Agder fylkeskommune tildeler kommunene en sum etter antall innbyggere over 70 år²⁷. Formålet er å gi eldre mennesker bedre tilgang på kunst og kultur av høy kvalitet der de oppholder seg til daglig og legge til rette for økt samarbeid mellom kultur- og omsorgssektoren.

I Tvedestrand ble DKSS-midlene de siste årene i stor grad brukt til konserter og musikkarrangementer på Strannasenteret. Det er ønskelig å utvide tilbudet slik at midlene fremover brukes både for Strannasenteret og andre målgrupper.

Anders Haslestad spiller trekkspill på Strannasenteret. Foto: Gunn Bodin

Mål	Tiltak
DKSS-midlene skal brukes i tråd med de fylkeskommunale retningslinjene. I tillegg til beboerne på Strannasenteret skal det tilbys kultur også til andre grupper blant eldre.	• Innføre et årlig møte mellom kommunen (kulturkontor, frivilligsentral, bibliotek, helsesektor) og Eldrerådet, lag og organisasjoner med fokus på eldre for å avklare behov innen kultur og fordeling av midlene. • Opprette prosjekt «Dans for demens» som har fokus på musikk/dans for personer med demens.

UKM (Ung kultur møtes)

UKM er et viktig ungdomsarrangement i mange kommuner der barn og unge kan vise fram sine kreative evner og/eller delta som hjelpere bak og rundt scenen. Ungdom kan opptre med sang, musikk eller dans, scenekunst, visuell kunst eller lese egne tekster, eller de deltar ved å vise en video, et selvlaget kostyme eller gaming-ferdigheter. Gjennom UKM opplever deltagerne mestring, anerkjennelse og inkludering. Et fagpanel gir deltagerne en konstruktiv og oppmuntrende tilbakemelding. Noen av deltagerne blir anbefalt til å sendes videre til den årlige fylkes-UKM der det igjen velges noen ut til å delta på den nasjonale UKM.

²⁷ I 2025 fikk Tvedestrand tildelt 42 000,- i DKSS-midler.

Tvedestrand kommune har siden 2008 hatt felles UKM med Risør, Vegårshei og Gjerstad i Risørhuset. Dette fungerte bra i lengre tid, men de siste årene viste det seg at det ble færre og færre fra Tvedestrand som deltok. I 2025 arrangerte kulturkontoret igjen egen UKM i Tvedestrand i samarbeid med lærere fra ungdomsskolen, leder for skolekorpset og flere engasjerte voksne. Arrangementet foregikk på Lyngmyr ungdomsskole og bestod av 17 innslag, 7 deltagere innen visuell kunst og noen ungdommer som jobbet som arrangører innen media, fotografering, filming og som konferansier. Totalt deltok 57 ungdommer i alderen 10 – 18 år. Konklusjonen var å videreføre UKM i Tvedestrand også de kommende årene, jobbe for at arrangementet blir enda bedre kjent og at interesserte ungdommer blir fulgt opp i forkant og etter UKM.

Drillen på UKM 2025.

Foto: Tvedestrandsposten v/Selina Moss

Mål	Tiltak
Tvedestrand kommune tilbyr årlig UKM for å gi barn og unge en plattform der de kan vise fram sine talenter, ferdigheter og interesser innen kultur og andre fritidsinteresser.	• Kulturkontoret har ansvar for å realisere UKM i samarbeid med andre aktører. • Interesserte ungdommer skal gis mulighet til å øve seg for å bli trygg for opptreden.

Kulturarenaer i kommunens eie

Gode øvings-, fremførings- og utstillingslokaler er en viktig forutsetning for både det profesjonelle og det frivillige kulturlivet. Tvedestrand kommune har ingen moderne kulturhus, men eier diverse bygg og arenaer som brukes til kultur:

Rådhuset

Rådhuset ble bygget i 1936 som byens «storstue» til både kulturarrangementer, private selskaper og politiske møter. I dag er Rådhuset preget av slitasje, mangler gode lys- og lydanlegg og interiøret er til dels tungvint å håndtere. De tre salene brukes hovedsakelig til private selskaper, møter og sammenkomster, i mindre grad til konserter og foredrag, sjeldent til danse- og teaterforestillinger. Mannskoret og Strannakoret øver ukentlig på Rådhuset. Bystyresalen ble akustisk oppgradert av den frivillige foreningen «Kulturklubben scene» som fram til 2024 organiserte mindre konserter i denne salen. I 2. etasjen er det en stor sal med flygel som egner seg for lydsvak musikk som kor eller klassiske konserter.

Rådhuset har ikke blitt prioritert av kommunen og har behov for omfattende fornying (lyd- og lysanlegg, akustikktiltak, oppgradering av interiøret mm.). Dessuten kunne det foregå mange flere kulturarrangementer enn i dag.

I 2024 fikk kommunen stedsutviklingsmidler fra Agder fylkeskommunen for å utarbeide nytt bruks- og finansieringskonsept for både Rådhuset og Forvaltergården. Prosjektet avsluttes i 2025, men har allerede til skrivende stund identifisert og igangsatt ulike tiltak: Oppgradering av lyd/lys, utskifting av interiøret, bedre koordinering og vertskap fra kommunens side – noe som alt sammen skal resultere i større bruk av bygget.

«Rådhusets 1. etasje er bra. Men i 2. etasjen må det gjøres mye! Dårlig lagringskapasitet og blytunge bord. Det må jobbes med gardiner og det visuelle, lyddempende vegger og tak, og det trengs et lettvinnt lydanlegg.»

Medvirkningsverkstedet 11.6.2025

Forvaltergården

Forvaltergården er et av Tvedestrand's eldste og best bevarte bygg og siden 1990-tallet i kommunalt eie. Bygget har gjennom alle år fungert som lokalmuseum med historisk utstilling om «1000 år Tvedestrand», apotekutstilling, krambod og utstilling om undertøysfabrikken Frøja. I 2. etasjen pleier det på uregelmessig basis å være kunstutstillinger og enkeltarrangementer. Hagen blir gjennom sommeren drevet som serveringssted «museumshaven» i regi av en ekstern virksomhet. Kommunen har i 2011 inngått en driftsavtale med Næs Jernverksmuseum. Huset bærer i dag preg av slitasje og utstillingene trenger fornying.

Aula på Lyngmyr ungdomsskole

Ungdomsskolen har en stor aula med scene der Lyngmyrmusikalen og UKM foregår. Det mangler muligheter for blanding. Lydanlegget ble fornyet i 2024.

Amfi på Tvedestrand barneskole

I den nye barneskolen er det opprettet et stort amfi som kan brukes til mindre teaterforestillinger, konserter osv. Det mangler blendingsmulighet. Amfiet blir i liten grad brukt til kulturforestillinger.

Amfi på biblioteket

Biblioteket har et lite amfi som blir regelmessig brukt til foredrag, bokbad, lesestunder osv. Det finnes et mobilt lydanlegg.

Boel Marcussen leser eventyr for barnehagen på biblioteket. Hun har gledet barna i Tvedestrand i mange år med sin fantastiske fortellerevne. Foto: Tvedestrandsposten v/Anna Dehli

Øvingslokaler og atelierer i den gamle videregående skolen

I tidligere VGS har kulturskolen, korpset og drillen fått tildelt en stor del av 2. etasjen til undervisning og øving. Lokalene er lyse, men ikke lydtette. Et rom blir videre leid av

Tvedestrand malerklubb, en gruppe som møtes regelmessig for å male sammen. I kjelleren blir et rom leid ut til et band som øvingslokale.

Fritidsklubben

Fritidsklubben har et rom som er innredet for band og øving med slagverk, ulike gitarer, forsterker osv. Rommet blir ikke brukt til dette formålet i dag.

I mange år ble det i Tvedestrand etterlyst et kulturhus på lik linje som f.eks. Risør har. I 2020 åpnet den nye Videregående skolen i Tvedestrand som har en kultursal med topp lyd- og lysanlegg, scenegulv og plass til 300 personer. Kommunen og alle frivillige lag og organisasjoner kan leie salen gratis. Salen viste seg å være godt egnet til danseforestillinger, foredrag og konserter, men mindre egnet til teater. De fleste kulturarrangementer i Tvedestrand foregår fortsatt på andre arenaer enn kultursalen. En viktig arena er bl.a. kirkene som brukes både som øvingslokaler og fremføringsarenaer. Videre finnes mindre scener ved flere serveringssteder i kommunen, i grendehusene, ved Joker osv.

Oppsummert kan man si at Tvedestrand fortsatt har til gode å få et godt fungerende kulturhus der et samlet mangfold av musikk- og andre kulturuttrykk kan finne sted. Samtidig må det nevnes at dette heller aldri har blitt formulert som et mål f.eks. i kommuneplanen. Rådhuset har stort potensiale til å bli et kulturhus av mindre format, og Forvaltergården kan utvikles til et attraktivt forum for ulike typer utstillinger innen kunst og kulturhistorie.

Mål	Tiltak
Rådhuset skal være et flerbruks-kulturhus med god infrastruktur for ulike typer konserter og mindre teaterforestillinger for alle aldersgrupper.	• Kommunen inntar som eier en aktiv rolle som utvikler og vertskap. Kulturrådgiver er koordinator for Rådhuset. • Oppgradere storsalen med nytt lyd- og lysanlegg samt utføre grep til å bedre akustikken. • Oppgradere bystyresalen til å kunne fungere som scene for musikk, litteratur og mindre teater. • Øke frekvensen av både kulturarrangementer og privat utleie. • Fornye interiøret med lett håndterlige og passende møbler. • Samarbeide med aktuelle aktører (frivillige, sponsorer) som har en interesse for Rådhuset om finansiering og gjennomføring av oppgraderingen.
Forvaltergården skal utvikles til et attraktivt og relevant museum med utstillinger og arrangementer som synliggjør barn og unge sine stemmer og som formidler	• Følge opp prosjektplanen som utarbeides i løpet av 2025. • Samarbeide med aktuelle aktører som har en interesse i Forvaltergården om

Forvaltergårdens historie. Servering i apotekdelen og i hagen kan inngå i konseptet.	finansiering og gjennomføring av oppgraderingen.
Profesjonelle og ikke-profesjonelle utøvere skal ha gode øvingslokaler.	• Kommunen bistår utøvere ved behov til å finne passende øvingslokaler. • Kommunale lokaler skal leies ut til en svært lav pris. • Øvingsrommet på Fritidsklubben skal flyttes til et nytt egnet sted og tilrettelegges for at unge bands kan bruke det gratis.
Grendehusene som blir brukt som kulturarena skal ha gode forhold til å utøve og oppleve kultur.	• Kommunen bistår eierne av grendehusene dersom de ønsker å oppgradere sine kulturarenaer.

Støtteordninger, kulturpris og 17. mai-arrangement

De siste årene pleide Tvedestrand å ha noen få tilskuddsordninger med forholdsvis beskjedne midler som kulturlivet kunne søke på. Det fantes en støtteordning for «kulturelle fyrtårn», en for lag og foreninger, en for idretten og en for barn/unge/kor/korps. Det følger en oversikt over de eksisterende ordningene som ønskes videreført.

Fritidskortet

I 2024 vedtok kommunestyret å innføre «fritidskort» for å støtte barn (6 – 12 år) fra lavinntektsfamilier. Samtidig ble støtteordningene for lag/foreninger og for idretten avviklet respektive overført til «fritidskortet».

«Ja til fritidskortet – og fortell om det, for da vil Tvedestrand oppfattes som et bra sted å bo!»

Medvirkningsverkstedet 11.6.2025

Dårlig økonomi er en av hovedgrunnene at barn og unge ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter. Mange kommuner har gjort gode erfaringer med støtteordninger av typen «fritidskort» som er tillitsbasert. Foreldre kan søke om støtte inntil et visst beløp per semester per barn. Ved innvilget støtte betaler kommunen fakturaen for utgiften. Dette ble innført i Tvedestrand i 2025 og vil være et målrettet verktøy for å inkludere flere og forebygge utenforskap og dårlig helse.

Ungdommer i alderen 13 – 18 år kan søke «Jarls Ungdomsfond» om støtte – se omtale lenger nede.

For å forankre fritidskortet på en god måte skal det i tillegg opprettes en lokal «fritidserklæring» som det blir anbefalt av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Mange kommuner har inngått en slik erklæring som er en intensjonsavtale mellom offentlig og frivillig sektor om at alle barn uavhengig av foreldrenes økonomiske situasjon kan delta i minst én fritidsaktivitet sammen med andre barn.

Mål	Tiltak
Alle barn i barneskolealderen (6 – 12 år) i Tvedestrand deltar på minst en organisert fritidsaktivitet.	• Tvedestrand kommune starter i 2025 med «fritidskortet» for familier med lav inntekt etter forbildet fra Arendal sin «fritidskassa». Det settes av 120 000,- til formålet hvert år. Kulturrådgiver forvalter ordningen. • Fritidskortet blir markedsført og kommunisert via alle nødvendige kanaler (skole, NAV, kulturskole, lag og foreninger osv.). • Ordningen blir evaluert årlig.
Tvedestrand kommune skal ha en lokal fritidserklæring.	• Det blir opprettet en lokal fritidserklæring i samarbeid med frivillige lag og andre relevante aktører.

Kulturelle fyrtårn

I mange år har Tvedestrand hatt et konsept med «kulturelle fyrtårn» som kommunen ønsket å støtte og løfte fram:

- Næs Jernverksmuseum
- foreningen Bokbyen
- festivalen Kystkulturuka
- festivalen Tvedestrand Regatta
- festivalen Skjærgårds Music and Mission

Det er ikke definert hva det å være et «kulturelt fyrtårn» innebærer, og det har ikke blitt praktisert en enhetlig behandling av fyrtårnene heller.

Foto: Atle Goutbeek

Foto: Bokbyen

Foto: Atle Goutbeek

Foto: Kystkulturuka

Foto: Kristian Ringen

Næs Jernverksmuseum har en spesiell situasjon som profesjonelt, ikke konsolidert museum som er avhengig av kombinert finansiering via staten, fylkeskommunen og kommunen. Den vanlige fordelingsnøkkelen er slik at staten står for 60%, fylkeskommunen for 24% og kommunen for 16%. Går man ut fra det statlige bidraget som museet fikk i 2025, så utgjør 16% rundt 850 000,-. Tvedestrand har i 2019 redusert sitt årlige støttebidrag fra 605 000,- til 480 000,-, noe som betyr at kommunen nå bare bidrar med 9%. Dersom kommunen fortsetter med et støttebidrag i denne størrelsen risikerer museet før eller siden at staten og fylkeskommunen vil redusere sin støtte tilsvarende for å opprettholde den nevnte fordelingsnøkkelen.

Festivalene «Regatta» og «Kystkulturuka» har i mange år fått støtte med beredskap og kommunepersonell. Bokbyen og Skjærgårdsfestivalen pleide å få et årlig bidrag 10 000,-.

I medvirkningsmøtene til kultur- og idrettsplanen var det enighet om å videreføre konseptet «kulturelle fyrårn» med følgende presiseringer og endringer:

- Inkludere kulturarrangementet «UKE 9» og Lyngørfjorden Kystkultursenter på Gjeving.
- Definere samarbeidet og støtten med hvert enkelt fyrårn.
- Fremme fyrårnene på alle offentlige plattformer.

Foto: Lyngørfjorden Kystkultursenteret

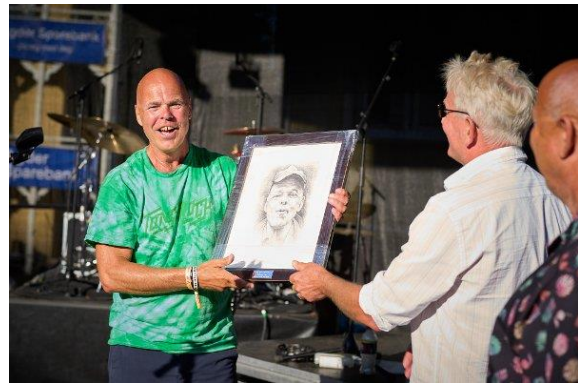
Mål	Tiltak
Tvedestrand skal ha attraktive kultur- og idrettsopplevelser som tiltrekker publikum fra hele regionen og setter Tvedestrand på kartet.	- Kommunen viderefører konseptet med «kulturelle fyrtårn» og definerer 7 fyrtårn: -Næs Jernverksmuseum -Kystkulturuka -Tvedestrand Regatta -Foreningen Bokbyen Tvedestrand -Skjærgårds Music and Mission -UKE 9 -Lyngørfjorden Kystkultursenter - Det avtales med hvert enkelt fyrtårn hvordan den kommunale støtten skal være. Støtten skal være forutsigelig i form av en flerårig avtale. - Kommunen markedsfører fyrtårnene på sin hjemmeside og andre plattformer.
Tvedestrand ivaretar sitt spesielle ansvar overfor Næs Jernverksmuseum som er avhengig av statlig, fylkeskommunal og kommunal støtte. Næs Jernverksmuseum skal ha forutsigelige og trygge forhold for drift og utvikling.	Kommunen inngår en ny 4-årig avtale om støttebidrag med Næs Jernverksmuseum. Målet er å øke støtten til museet gradvis inntil den utgjør 16% av de offentlige tilskuddene (statlig bidrag 60%, fylkeskommunal bidrag 24%, kommunal bidrag 16%).

Kulturpris

Tvedestrand kommune deler hvert år ut en kulturpris til personer, foreninger eller organisasjoner lokalisert i Tvedestrand som har gjort en stor innsats for kulturlivet i kommunen. I tillegg kan det deles ut en «kulturblomst» til personer, foreninger osv. som ikke har Tvedestrand som bosted, men som har bidratt til å sette Tvedestrand kulturelt på kartet. Innbyggere kan sende inn forslag og et politisk utvalg bestemmer hvem som skal motta prisen og blomsten. Begge priser er symbolske og medfører en gave

respektive blomster. Kommunestyret har opprettet vedtekter for kulturpris og kulturblomst som sist ble revidert i 2016.

Under arbeidet med kultur- og idrettsplanen kom det i de forskjellige medvirkningsmøtene innspill til fornying av kulturprisen og kulturblomsten. Bl.a. ble det anmodet at utvalget for utdeling av kulturprisen burde inkludere fagpersoner innen kunst/kultur og at kulturblomsten skulle utdeles til unge kunstnere eller kulturarbeidere som oppmuntring og anerkjennelse. Det ble også oppfordret til å innføre en ny «velvillighetspris» som skal gå til personer, foreninger osv. som gjorde seg spesielt bemerket innen frivillig innsats.

Kulturprisvinner 2025 Ole Jonas Kverndal
Foto: Leif Andersen

I og med at prisen er knyttet opp til politisk vedtatte statutter, må endringer behandles politisk.

Mål	Tiltak
Tvedestrand kommune honorerer spesiell innsats innen kultur og kunst ved å dele ut en årlig kulturpris til enkeltpersoner, foreninger eller organisasjoner.	- Kommunen fortsetter med å dele ut kulturprisen og kulturblomst. - Kulturprisens statutter blir revidert i 2026.

17. mai arrangement

Feiringen av 17. mai i Tvedestrand sentrum blir organisert av en komité som kommunestyret velger. Kulturkontoret bistår komitéen som sekretær og utføring av enkelte oppgaver.

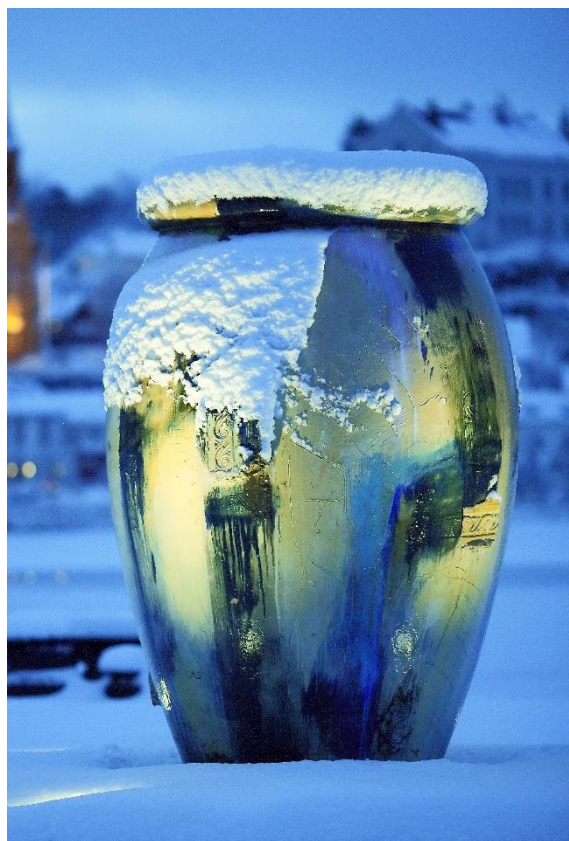
Mål	Tiltak
Tvedestrand kommune gjennomfører hvert år 17. mai tog gjennom sentrum og arrangement for alle innbyggere i kommunen ved Tvedestrand barneskole.	- Kommunestyret oppnevner årlig en komité som har ansvar for 17. mai feiring i Tvedestrand sentrum. - Kulturrådgiver bistår komitéen med utføring av enkelte oppgaver. - Teknisk etat bistår komiteen med praktiske oppgaver.

Kunst i offentlig rom

Kunst i det offentlige rom både innendørs og utendørs er en viktig plattform for å gjøre kunst tilgjengelig for allmenheten og en mulighet for å synliggjøre og anerkjenne lokale kunstnere. Tvedestrand har en meget høy andel profesjonelle kunstnere som bor og virker i kommunen. Flere kunstnere, designere og fotografer har markert seg både nasjonalt og internasjonalt.

Kommunen eier en kunstsamling som består først og fremst av kunst fra lokale kunstnere. Kunstverkene og skulpturene er plassert i offentlige bygninger og utendørs i det offentlige rom. Ansvar for vedlikehold ble delegert til enhetene der kunstverkene er plassert, noe som resulterer i manglende oversikt over utført vedlikehold. De siste årene har det ikke blitt kjøpt nye kunstverk på grunn av dårlig økonomi.

Når det gjelder kunst i nye kommunale bygg eller byggeprosjekter, så er det bestemt at det skal settes av 1% av entreprisekostnader til «kunstnerisk utsmykning». Dette har blitt fulgt opp ved de siste byggeprosjekter (f.eks. den nye barneskolen).

Vase av Kjell Nupen i Tjennaparken
Fotograf ukjent

Mål	Tiltak
Tvedestrand kommune sin kunstsamling er fullstendig registrert og godt vedlikeholdt med nødvendig fagkompetanse. Kunstverkene er plassert på godt egnede steder der den kan oppleves av flest mulig.	• Kulturkontoret fullfører registrering av all kunst. • Ansvar for vedlikehold blir overført til kulturkontoret som lager og følger opp vedlikeholdsplan.
Tvedestrand kommune støtter lokale kunstnere ved å kjøpe regelmessig nye kunstverk til kommunens kunstsamling.	• Kulturkontoret utarbeider plan for hvordan det regelmessig kan kjøpes kunstverk fra en lokal kunstner. Målet er å kjøpe et nytt kunstverk hvert tredje år med en kostnadsramme av 50 000,-.
Nye kommunale bygg skal være plattform for ulike kunstverk som kjøpes inn til det formålet.	• Ved kommunale byggeprosjekter settes av 1% av byggebudsjettet til «kunstnerisk utsmykning».

Kulturarv: Kulturmiljøer og kulturminner

Tvedestrand har et mangfold av kulturmiljøer og kulturminner – både materielle og immaterielle. De spiller en stor rolle for lokalsamfunnets identitet og tilhørighet, og mange av dem har opplevelsverdi som kan nyttes innen reiseliv og formidling. Noen av de viktigste kulturmiljøene er Tvedestrand sentrum, Lyngør, Furøya og Næs Jernverksmuseum, Norges best bevarte jernverk og årsak til at Tvedestrand oppstod som by. Også de to fredete kirkene på Dypvåg og Holt må nevnes her.

I kulturminneplanen for Tvedestrand kommune, som ble vedtatt i 2020, blir de ulike kulturmiljøer og kulturminner beskrevet og en handlingsplan presentert. Etter 5 år er det behov for en revisjon av planen.

Ikke omtalt i kulturminneplanen er de ulike historiske samlingene som kommunen eier:

- **Skolens samling:** Samling med eksotiske gjenstander fra sjøreiser. Noen av gjenstandene er utstilt på barneskolen. Resten er lagret på ulike steder. Forvaltningsansvar er delegert til Næs Jernverksmuseum.
- **Kramboden og apotekinnredningen i Forvaltergården:** Kramboden viser en landhandel for ca. 100 år siden, apotekdelen viser interiøret til det forhenværende apoteket fra 1920-tallet med tallrike gjenstander. Driftsansvar for museet på Forvaltergården er delegert til Næs Jernverksmuseum.

Mål	Tiltak
Tvedestrand kommune har en oppdatert kulturminneplan som blir aktivt brukt i forvaltningen av kulturmiljøer og kulturminner.	• Kulturminneplanen revideres regelmessig. • Vurdere egne kulturmiljøplaner for enkelte kulturmiljøer.
Samlingene i kommunens eie skal forvaltes i tråd med vanlige museale retningslinjer (registrering, oppbevaring, formidling, evt. avhending).	• Evaluering av samarbeidet med Næs Jernverksmuseum om skolens samling.

Frivilligsentral

I 2025 var det i Norge 546 frivilligsentraler fordelt på 334 kommuner. Frivilligsentraler er ikke lovpålagt, men får statlig støtte for å dekke halvparten av daglig leder sin stilling. Ifølge Norske Frivilligsentraler sine retningslinjer²⁸ er frivilligsentraler definert slik:

- En lokalt forankret møteplass som drives ut fra lokale forutsetninger og behov.
- Frivilligsentraler initierer, mobiliserer og samordner lokal frivillig innsats i et samarbeid mellom frivillige ildsjeler, lag/foreninger og det offentlige.

²⁸ [frivilligsentral.no retningslinjer](https://frivilligsentral.no/retningslinjer)

- Er åpen for alle og jobber for å inkludere alle som har lyst til å delta i ulike former for frivillig arbeid.
- Utvikles av menneskene som er tilknyttet sentralen.
- Drives av en lønnet daglig ledelse, helst en daglig leder i full stilling.

Tvedestrand Frivilligsentral har i mange år hatt fokus på aktiviteter for barn og unge ved å bygge opp bl.a. Tvedestrand's populære badepark og utlånssentral. Fra 2023 fikk sentralen en ny retning og orienterer seg nå i større grad etter retningslinjene for Frivilligsentraler. Badeparken ble tatt vekk fra Frivilligsentralen sine oppgaver og overført til teknisk etat.

Tvedestrand Frivilligsentral skal være bindeledd mellom Tvedestrand kommune og frivillig sektor. Sentralen skal reflektere utviklingen innen frivillig sektor og initiere, mobilisere, koordinere og samordne frivillig innsats i Tvedestrand. Den skal være en pådriver for nettverksbygging og en utvikler av frivillighetens felleskapsarenaer. Sentralen er et supplement til offentlige tjenester og kan ikke tillegges ansvar for lovpålagte tjenester eller annen offentlig virksomhet. Som bibliotek, kulturskole og andre kulturtilbud så er også Frivilligsentralen dessuten et viktig verktøy innen folkehelse. Sentralen er organisert under folkehelsekoordinator og jobber tett med arbeidsgruppa for *Helhetlig Innsatstrapp*.

Tvedestrand Frivilligsentral er organisert som en kommunal sentral hvorved arbeidsgiveransvar og økonomiansvar ligger hos kommunedirektøren med delegasjon til avdelingsleder for kultur, inkludering og andre tjenester i sektor for samfunn og infrastruktur.

Frivilligsentralens styre har ansvar for sentralens strategiske mål og skal følge opp daglig leders faglige arbeid. Styret skal sikre at daglig leder drifter sentralen i tråd med retningslinjer, vedtekter og nasjonale føringer. Sammen med kommunedirektøren er styret Frivilligsentralens øverste ledelse mellom årsmøtene. Det å være organisert som kommunal sentral med et faglig styre betyr at sentralen må balansere mellom styret og den kommunale ledelsen. Kontinuerlig dialog mellom de ulike partene er viktig.

Frivilligsentralen er lokalisert i «Innbyggernes hus» (Arne Garborgsvei 8) som etter en toårig prøveperiode i 2025 ble bestemt til å være et «frivillighetens hus» på varig basis. Formålet med huset er å være en møteplass for frivilligheten med tilbud og aktiviteter som alle er basert på frivillig drift. Sentralen har etablert et godt samarbeid med foreningen som har ansvar for driften av huset. Frivilligsentralen har kontoret sitt i bygget og organiserer regelmessig møteplasser, foredrag og arrangementer.

Tvedestrand Frivilligsentral deltar i kommunens NyBy-satsing som bindeledd mellom kommunale tjenesteytere og frivillige ressurspersoner. Det finnes i dag 8 aktivitetsgrupper på kommunens NyBy-plattform hvor sertifiserte ansatte legger ut oppdrag ved behov og hvor de frivillige heretter påtar seg å løse oppgavene.

Et vedvarende problem er transport til og fra aktiviteter spesielt for barn, unge og eldre som ikke kjører bil og bor utenfor sentrum. Bussene går sjeldent og ikke lenge om kvelden. Frivilligsentralen har i 2025 fått midler av Gjensidige Stiftelsen til prosjektet «Frivillig følgesvenn» som skal være en løsning for problemet. Sammen med frivillige lag skal det rekrutteres frivillige som stiller opp som sjåfør i nærområdet for at sårbare grupper uten transportmulighet kan delta på aktiviteter og arrangementer.

«Det burde være flere busser som går senere, etter skoletid! Busstilbudet er dårlig!»

Elevrådet Ungdomsskole

Utlånsentralen har i 2025 gått over til å bli BUA Tvedestrand og har flyttet alt utstyr til nye lokaler i Søsterdalen 20. Tilbudet har blitt mer tilgjengelig for publikum med lett tilgjengelige lokaler på bakkeplan og med mulighet for å kjøre helt frem. Det er god plass i bygget for lagring og utstilling/organisering av utstyr. Det digitale utlånssystemet fungerer bra og samlingen er søkbar på nett. Det er faste åpningstider en gang i uka, som bør utvides når økonomien tilsier det. Bemanning og drift er per dags dato basert på frivillige og prosjektmidler. Uten kommunale midler er planlegging og god drift av BUA krevende.

Mål	Tiltak
Tvedestrand kommune har en godt kjent Frivilligsentral med en daglig leder i 100% stilling. Sentralen er bindeleddet mellom offentlig og frivillig sektor og er pådriver, motor og bidragsyter til levende lokalsamfunn, god folkehelse, inkludering, trivsel og reduksjon av fattigdom. Sentralen er lokalisert i «Innbyggernes hus» og har et tett og fruktbart samarbeid med foreningen som drifter huset.	• Sentralen fortsetter å organisere regelmessige møteplasser, kurs, arrangementer for frivilligheten. • Sentralen fortsetter samarbeidet med foreningen «Innbyggernes hus» og bruker huset som kontor- og møteplass. • Sentralen inngår prosjektarbeid med div. partnere ved å legge vekt på involvering og samskaping. • Opprettelse av en digital arrangementskalender. • Sentralen fortsetter å samarbeide med andre kommunale etater om utviklingen av NyBy-appen.
Skriverstua i Arne Garborgsvei 8 blir brukt som «Innbyggernes hus» og driftet av frivillige som kommunen har en langvarig avtale med. Huset skal være møteplass for frivilligheten i hele kommunen og et viktig verktøy for inkludering og god folkehelse.	• Kommunen inngår en langvarig avtale med foreningen «Innbyggernes hus» om drift og kostnadsfordelinger av «Skriverstua». • Frivilligsentralen er lokalisert i «Innbyggernes hus» og daglig leder skal delta i foreningens møter. • Kommunen samarbeider med foreningen om felles utviklingsprosjekter, arrangementer osv.
Frivilligsentralen har ansvar for BUA der alle innbyggere kan låne gratis sports- og friluftsutstyr. Alle innbyggere kjenner til BUA. Tvedestrand skal ha største utlånsfrekvens i forhold til innbyggertall i Agder. BUA skal dessuten fungere som integreringsarena for ungdom som står utenfor vanlig skolegang.	• Opprette en ny 40% stilling for BUA sin drift innen 2028. • Øke åpningstidene til 3 ganger per uke og holde åpent store deler av sommerferien. • Kontinuerlig vedlikehold, fornying og supplering av utstyret. • Kontinuerlig markedsføring og profilering av BUA. • BUA tilbyr jobbtrening for ungdommer som ikke går på skolen, trenger norsktrening el.l.

Personer uten transportmulighet kan delta på aktiviteter og arrangementer på lik linje som andre.	• Frivilligsentralen oppretter tilbudet «Frivillig følgesvenn» i samarbeid med frivillige lag. Prosjektet har som mål å rekruttere frivillige som vil være sjåfør for barn, unge, eldre og andre som ikke har transportmulighet for å frakte dem til og fra aktiviteter.
---	--

Fritidsklubben

Fritidsklubber for ungdom er et viktig lavterskeltilbud for å motvirke utenforskap, prøve ut nye aktiviteter, utvikle ferdigheter og mestring, føle seg trygg og sett av kompetente voksenpersoner. Fritidsklubber har dessuten stor betydning for alle som ikke har råd til å delta på fritidsaktiviteter ellers. Her er det viktig å minne om at Tvedestrand gjennomsnittlig har flere familier enn andre kommuner med levekårsutfordringer og at det er færre barn og unge som deltar i fritidsaktiviteter sammenlignet med landet for øvrig.²⁹ Fritidsklubben er derfor et viktig tilbud og forebyggende verktøy.

Tvedestrand kommune har hatt fritidsklubb i mange år på ulike steder. Per dags dato er klubben lokalisert i det «gamle biblioteket». Der er det et stort oppholdsrom, øvingsrom for band (som ikke blir brukt til dette formålet), lite kjøkken og et kontor. Bygget skal tømmes i løpet av 2026 og klubben må derfor finne et nytt lokale. Det er viktig at det nye lokalet tilfredsstiller alle krav til en god Fritidsklubb og at brukerne blir involvert i prosessen.

Målgruppen til klubben er ungdommer i alderen 13 – 18 år (ungdomsskole og VGS). Klubben pleier å være åpen 3 ganger i uken (tirsdag – torsdag) fra kl. 14.00 – 19.30. På helligdager og i sommerferien er klubben stengt i 4 uker, utenom det er klubben åpen året rundt. Besøkstallene for 2023 og 2024 ser slik ut:

	Antall unike besøk	Antall åpne ettermiddager	Antall ettermiddager med 20+ ungdommer	Gjennomsnittlig besøk per åpen ettermiddag
2024	2404	135	63	18
2023	2876	131	81	22

Tallene varierer en del gjennom året. Generelt lar seg observere at det er en god del færre besøk gjennom sommermånedene.

Et viktig og vellykket tiltak som klubben har innført i 2023 var å servere et varmt gratismåltid en gang i uken. Dette blir betalt av prosjektmidler som klubben regelmessig kan søke om hos «Ungdom og Fritid».

På mandager bruker Røde Kors klubblokalene og tilbyr også ungdomstreff.

²⁹ Se Tvedestrand sin [folkehelseoversikt-2024-2027.pdf](#)

Klubben har for tiden 2 ansatte med til sammen 90% stilling. 30% er fast og 60% er finansiert med prosjektmidler fra Bufdir som tar slutt i 2025. For å kunne opprettholde driften med de samme åpningstidene trengs minimum en 90%-stilling. Til tross for fritidsklubbens viktige forebyggende arbeid står den i akutt fare for å bli lagt ned pga. kommunens dårlige økonomi. Slik er det i mange kommuner, og så lenge fritidsklubber ikke er lovfestet, kan de velges vekk. Utfallet av dette vil på lang sikt være svært negativt og med stor sannsynlighet medføre høyere kostnader i fremtiden ved at ungdommer dropper ut, blir rusavhengig osv. når de ikke har et trygt sted å gå til fra ung alder av og blir fanget opp av voksne.

For å ha god drift i fritidsklubben er 90%-stillingsressurser og et svært trangt budsjett ikke godt nok. Arbeidstiden til de ansatte blir spist opp ved å være til stede i klubbens åpningstid. De ansatte kan verken delta på felles møter, utarbeide prosjekter og ideer, sette i gang med nye aktiviteter eller reise til samlinger fra fritidsklubbenes landsorganisasjon «Ungdom og fritid» for å få inspirasjon og ny kunnskap. For klubbens kvalitet er fornying og samarbeid med andre svært viktig. Det er derfor et viktig mål å sikre Fritidsklubben med nok stillingsressurser og finne et godt nytt lokale til klubben.

Mål	Tiltak
Tvedestrand kommune skal ha en fritidsklubb for ungdom i alderen 13 – 18 år som et viktig forebyggende lavterskeltilbud. Klubben skal være åpen minst 3 ganger i uken og være driftet etter kvalitetskriteriene til «Ungdom og Fritid» ³⁰ . Klubben skal bli ført av faglig kvalifisert personell, frivillige kan evt. være med som en supplerende ressurs.	• Bevilgning av 100% fast stilling for fritidsklubben fra senest 2029 av fordelt på 2 personer. Kostnadene for klubben blir tatt med i budsjett og økonomiplan. 2026 – 2028 skal fritidsklubben finansieres med kommunale og Bufdirmidler. • Fortsette å søke om støtte til å kunne servere et varmt gratismåltid per uke. • Ved behov kan det rekrutteres frivillige ressurspersoner som kan hjelpe med klubbdriften. • Klubbansatte skal delta på minst en samling eller et kurs per år som er relevant for fritidsklubben.
Klubben skal ha gode og brukervennlige lokaler med mulighet til mange typer aktivitet.	• Når klubben må skifte lokale, så må det føres gode prosesser der medvirkning og brukernes interesser står i sentrum. • Bandrommet skal flyttes til et annet egnet sted.
Medvirkning av brukerne skal være et hovedprinsipp for klubbdriften.	• Brukerne sine interesser og behov skal i størst mulig grad ivaretas og legges til grunn for aktivitetene.

³⁰ [kvalitetskriterier-web-1.pdf](#)

Fritidsklubben øker antall brukere og klarer å mobilisere nye brukergrupper.	• Fortsette med å presentere klubben for 7. klasse og invitere dem til egen klubbkveld. • Presentere klubben ved skolestart for alle klasser 8.-10. klasse. • Tilby passende attraktive aktiviteter som trekker ungdom.
Fritidsklubben skal være en del av kultur- og folkehelsesamarbeidet i kommunen.	• De ansatte i klubben deltar regelmessig i møter med andre tjenester som er relevante for dem.

Kultur i skolen, barnehagen og SFO

Skolen, SFO og barnehagen er viktige arenaer for kulturaktiviteter og kreativ virksomhet som følger nasjonalt planverk for arbeidet med kultur og kunst.

Barnehagene

Barnehagene følger rammeplanen³¹ der kunst, kultur og kreativitet er omtalt slik:

I barnehagen skal barna få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barna anledning til utforskning, fordypning og progresjon. Barna skal støttes i å være aktive og skape egne kunstneriske og kulturelle uttrykk. [...]. Barnehagen skal la barna møte ulike kunstneriske og kulturelle uttrykk som gjenspeiler et mangfoldig samfunn og ulike tidsepoker.

Dessuten har de kommunale barnehagene sine egne årsplaner med ulike målsettinger innen kultur og kreativitet. For å muliggjøre teaterforestillinger, besøk av kunstutstillinger osv. skal barnehagene regelmessig inviteres til DKS-tilbud sammen med de første skoletrinnene.

SFO

Tvedestrand SFO har som mål at barna skal delta og er inkludert i et variert utvalg av aktiviteter som dekker temaområdet «kultur» i rammeplanen til SFO³². Barna skal oppleve et positivt miljø som bidrar til allsidig utvikling, læring, fellesskapsfølelse, medbestemmelse og mulighet til å utvikle positivt egenverd. Målet er at alle barn skal få en bred og variert erfaring med et kulturelt mangfold og ulike måter å uttrykke seg på.

På Tvedestrand barneskole SFO kan elever delta på aktiviteter som inneholder dans og musikk. De skaper også sine egne uttrykk i forming- og konstruksjonsaktiviteter. SFO bruker uteområdet og nærmiljøet daglig til sine aktiviteter. Mange av aktivitetene som planlegges og gjennomføres er etter årstider, kulturelle begivenheter og høytider. Vi

³¹ [Kunst, kultur og kreativitet | udir.no](https://www.udir.no/kunstkult/rammeplaner/rammeplan-kunstkult-2017)

³² [SFO rammeplan](#)

legger til rette for at aktivitetene skjer i et fellesskap og at elevene opplever medbestemmelse.

Tvedestrand SFO har hatt og ønsker videre et samarbeid med lokale aktører som er med på å variere og heve det pedagogiske tilbudet. Det har vært samarbeid som ikke medfører ekstra kostnader som f.eks. Tvedestrand VGS med fotballskole, Kulturskolen med akrobatikk, biblioteket med høytlesning.

Tvedestrand barne- og ungdomsskole

Den overordnede delen av læreplanverket³³ gir verdier og prinsipper for grunnopplæringen innen kultur og kunst. Ifølge planverket skal skolen gi elevene historisk og kulturell innsikt og forankring og bidra til at hver elev kan ivareta og utvikle sin identitet i et inkluderende og mangfoldig fellesskap. Elevene skal lære å kjenne de verdiene og tradisjonene som bidrar til å samle menneskene i landet. I «Kunst og håndverk»-faget skal elevene utvikle praktiske ferdigheter, kreativitet og refleksjon over visuell og materiell kultur. Gjennom «Den kulturelle skolesekken» (DKS) til Agder fylkeskommune opplever alle elever ulike kulturuttrykk av høy kvalitet, og via den lokale DKS (se tidligere omtale) kommer elevene i kontakt med lokal kultur og kulturarv.

Tvedestrand barneskole og Vestre Sandøya skole ønsker gjennom de ulike fagene og læreplanene å videreformidle lokale tradisjoner, historie og kunst i undervisningen og skolehverdagen for å styrke elevers tilhørighet til nærmiljøet, øke motivasjonen for læring, og bidra til å bevare og videreføre lokale kulturarv. Skolene har også fokus på å skape et godt fellesskap gjennom variert aktivitet, noe som deretter kan videreutvikles i nærmiljøet på fritiden. I tillegg til DKS (se tidligere omtale) innfører barneskolen fra høst 25 av «korps i skole»-prosjektet der elever på fjerde trinn får anledning til å spille i korps i musikktimene i skoletiden (se også omtale i avsnittet om Kulturskolen). Vestre Sandøya skole jobber også mye med kulturtilbud, prosjekter og nærmiljøet og gjennomfører bl.a. årlig overnattingstur til Lyngør fyr.

På ungdomsskolen blir det hvert år arrangert «Lyngmyrmusikalen», et unikt kulturarrangement som alle elever på 9. trinn er med på å realisere. Alle får en oppgave avhengig av deres interesser og motivasjon: Film, skuespill, dans, musikk, produksjon av kulisser og rekvisitter, medarbeid backstage, markedsføring, catering osv. I 3 intense uker jobber alle elever mot samme målet, nemlig å kunne vise fram en kveldsfyllende musikal på skolens scene som blir besøkt av opp til 600 publikummere. For elevene er dette en enestående mulighet å lære seg prosjektarbeid, ta ansvar for en oppgave på lik linje som man vil oppleve i yrkeslivet senere, jobbe mot et felles mål og lære seg noe man kanskje i utgangspunktet ikke trodde man kunne. Mestringsfølelsen og stoltheten er stor til slutt når man ser at resultatet blir bra, og alle høster masse ros for innsatsen sin. Elevene blir dessuten sammensveiset på en måte som man bare blir når man i fellesskapet jobber hardt for å oppnå et felles mål.

Lyngmyrmusikalen 2025

Fotograf: Tvedestrandsposten v/Øystein K. Darbo

³³ [Identitet og kulturelt mangfold | udir.no](https://www.udir.no/identitet-og-kulturelt-mangfold)

I tillegg til Lyngmyrmusikalen organiserer ungdomsskolen hver jul og sommer en felles avslutning med elevinnslag på scene.

Mål	Tiltak
Alle barn i barnehagene, skolene og SFO kommer regelmessig i kontakt med ulike kulturuttrykk og kan selv delta og utvikle sine ferdigheter innen musikk, dans, visuell kunst, skriving, drama osv. – slik det er pålagt og beskrevet i rammeplanene for barnehagene, SFO og læreplanverket for skolen.	• Skolen deltar i Agder fylkeskommune sitt DKS-program og er aktivt med å planlegge det lokale DKS-tilbudet. • Ungdomsskolen arrangerer hvert år «Lyngmyrmusikalen» med alle elever på 9. trinn. • Barnehagene, SFO og skolene samarbeider med ulike kulturaktører (både kommunale og ikke-kommunale) om å skape gode og varierte kulturopplevelser for barna. Minst en gang i året deltar alle førskolebarna i et tilbud i regi av den lokale DKS.

6. Kultur i regi av andre aktører

I Tvedestrand er det et rikt kulturliv i regi av både profesjonelle og frivillige aktører. Sammen står de for en stor del av kommunen sitt kulturtilbud.

Profesjonelle aktører

Profesjonelle aktører innen kultur er personer som kan vise til utdanning og kompetanse innen deres fag og som ofte har sin inntekt via kulturarbeid. Det kan være at de eier en egen kulturbedrift eller er ansatt i en kulturorganisasjon el.l. Her kommer begrepet «kulturnæring» inni bildet, altså næringsvirksomhet som produserer kulturelle uttrykk som visuell kunst, dans, litteratur, arkitektur, musikk, film, scenekunst osv.

Innen visuell kunst finnes Galleri Sagesund som eies av Annette Marstrander med kunstutstillinger av nasjonalt format hver sommer og Borøy kunsthandel som drives av kunstnerne Sidsel Hanum og Arve Rønning. Tidligere har flere aktører forsøkt seg på gallerivirksomhet året rundt, noe som har vist seg å være vanskelig pga. manglende publikum utenom sommersesongen.

På Songe har musikerne Kim Reenskaug og Synne Sanden etablert den kunstneriske møteplassen «Solbakken Art» med oppholdsmulighet for kunstnere.

Som tidligere nevnt bor det en god del visuelle kunstnere, forfattere og musikere i Tvedestrand, noen av dem klarer å leve fullt eller delvis av sin virksomhet. Det har frem til nå ikke lyktes med å etablere et nettverk blant dem for å kartlegge deres behov, noe som skal jobbes med fremover.

«Kommunen skal støtte profesjonelle kunstnere og utøvere med å synliggjøre og kontakte dem. Involver dem i utsmykking ute og inne!»

Medvirkningsverkstedet 11.6.2025

*Dansegruppe fra Dansestudio DDD
Foto: DDD*

Dansestudio DDD er en stor danseskole som tilbyr utdanning og kurs i ulike typer dans for barn, ungdom og voksne. De tilbyr regelmessige danseforestillinger som nå foregår i kultursalen til Videregående skole, den eneste arena som egner seg godt for dans. «Motio» er samlokalisert med DDD og tilbyr et års forstudium innen dans- og musikkteater som avsluttes med en forestilling på Rådhuset.

Risøya Folkehøyskole tilbyr flere kulturlinjer: «Musikk, dans, drama, reise», «Tegne, male, reise», «Gaming» pluss flere idretts- og friluftslinjer.

En annen profesjonell aktør som tilbyr kulturopplevelser er Næs Jernverksmuseum med mange arrangementer, opplevelser og tilbud året rundt.

Den norske kirken og frikirkene arrangerer i kirkene sine konserter og andre type kulturarrangementer både i regi av profesjonelle og frivillige.

På Sandøya er det en spesiell høy tetthet av kunstnere, kunsthåndverkere osv. som opprettet bedriftsnettverket «Made on Sandøya» for å markedsføre og synliggjøre seg.

En viktig aktør som ikke har Tvedestrand som base, men som bruker Risøya som sted for festivalen sin er Skjærgårds Music and Mission. Festivalen er Nord-Europas største kristne musikkfestival for unge og er svært populært.

Tvedestrand kommune bidrar med støtte både til Næs Jernverksmuseum og Skjærgårds Music and Mission (se tidligere omtale i planen).

Mål	Tiltak
Tvedestrand kommune skal være en god og forutsigelig samarbeidspartner for det profesjonelle kulturlivet. Næs Jernverksmuseum og Skjærgårds Music and Mission har status som kulturelle fyrtårn.	- Kommunen inviterer kunstnere og kulturarbeidere til regelmessige møter for å kartlegge behov og tiltak til støtte av kunstnervirksomheten. Kommunen vil hjelpe å gjenopplive «Kulturforeningen», en forening i regi av frivillige kulturentusiaster og kulturarbeidere som har ligget nede de siste årene. - Kommunen synliggjør kunstnere og kulturarbeidere på sin hjemmeside.

Kultur i regi av frivillige lag og foreninger

Frivillig arbeid og innsats er en bærebjelke i det norske samfunnet som sikrer utvikling, prestasjoner, trivsel – spesielt innen kultur og idrett – som kommer hele befolkningen til gode. Ifølge frivillighetsbarometeret³⁴ har i 2024 61% av befolkningen utøvd frivillig arbeid og 69% har vært medlem av minst en frivillig organisasjon. Når man ser på type organisasjoner, så engasjerer seg flest i idrettsforeninger, fulgt av lokalmiljø-foreninger (grendelag), kulturorganisasjoner og friluftslivsorganisasjoner.

³⁴ [Ulike former for deltakelse i frivillige... | Frivillighet Norge](#)

NORDMENNS DELTAKELSE I FRIVILLIGE ORGANISASJONER 2024	Deltatt som frivillig	Medlem	Deltatt på aktiviteter
Idrettsorganisasjoner	18%	21%	23%
Lokalmiljø og bosted	17%	16%	17%
Kulturorganisasjoner	11%	10%	15%
Friluftslivsorganisasjoner	6%	12%	10%

Frivillighet Norge, som er et samarbeidsforum for frivillige organisasjoner, beskriver fordelene med å være aktiv frivillig med 5 viktige grunner³⁵:

- Det reduserer følelsen av utenforskap og ensomhet og gir nye arenaer der folk opplever mestring.
- Det bidrar til større nettverk og fellesskap.
- Det bidrar til å redusere sosial ulikhet gjennom å gi alle muligheten til å delta på minst en fritidsaktivitet.
- Det styrker integrering av minoriteter gjennom flere felles møteplasser.
- Det styrker det sivile samfunnet og demokratiet og sikrer langsiktig drift av organisasjoner, lag, foreninger og aktiviteter.

I Tvedestrand har frivilligheten alltid stått sterk, noe som også kulturindeksen viser (se tidligere avsnitt). De viktigste kulturarrangementene som festivalene Tvedestrand Regatta, Kystkulturuka og Uke 9 trekker tusenvis av folk og er alle basert på dugnad. Bokbyen Tvedestrand og Krimfestivalen jobber frivillig for å sette Tvedestrand som bokby på kartet. Folkeakademiet og pensjonistforeningen arrangerer ulike kulturelle tilstelninger, de sistnevnte med eldre som hovedmålgruppe. Velforeningene er viktige aktører i det lokale kulturlivet med sine grendehus som møteplasser for kulturopplevelser og sammenkomster av mangfoldige slag.

Når det gjelder kulturarv så har Tvedestrand to aktive historielag og dessuten Lyngør fjorden Kystkultursenteret på Gjeving som ble skapt av frivillige for å formidle den maritime samlingen «Lingard Skuteminne».

En spesielt viktig aktivitet i Tvedestrand er korsang: Det finnes 5 kor både for voksne og ungdom og i tillegg øver Agder kammerkor i Tvedestrand kirke.

Frivillighet er sårbar og trenger en bærekraftig balanse for å lykkes over tid. Det vil si at de frivillige må oppleve at de oppnår sine mål uten at de sliter seg ut. Når dette ikke er gitt, så pleier frivillige lag og foreninger før eller siden ta en pause eller gi opp sin virksomhet. Dette skjedde med Kulturklubben Scene som i flere år arrangerte regelmessig konserter på Rådhuset. Det er uvisst om de tar opp igjen

Sandøy og Borøykoret

Fotograf: Tvedestrandsposten v/innsendt

³⁵ [Hvorfor er økt deltagelse viktig? | Frivillighet Norge](#)

sine aktiviteter. Det samme er tilfelle med de to tilbudene for Bygdekino i regi av Dypvåg Vel og Nes Verk Vel som begge avsluttet kinotilbudet i 2025 pga. manglende etterspørsel og vanskelig økonomi.

For barn og unge er det i tillegg til idrett (se omtale i neste kapittel) og dansekursene fra DDD flere tilbud som frivillige voksne står for:

- Mekkeklubben samler hver uke mange barn og unge som liker å mekke på sykler og som lærer hverandre opp. Dette er et viktig tilbud for alle som ikke ønsker å drive med idrett. Kommunen støtter Mekkeklubben med rundt 80 000,- årlig som går til betaling av husleie.
- Tvedestrand Røde Kors ble stiftet i 2024 med aktiviteter for både barn, unge og voksne. Ungdomsgruppen har en ukentlig treff på Fritidsklubben.
- Tvedestrand skolekorps er som tidligere omtalt i ferd med å bygge seg opp igjen og har også en drillgruppe.
- Frikirken på Songe tilbyr flere aktiviteter og møteplasser for barn og unge: barnekor, ungdomskoret Unique og fritidsklubben B-Tweens for 10 – 14-åringer.

«Mekkeklubben er veldig viktig og bra for mange ungdommer som kanskje ikke er så glad i andre ting... Politikerne må besøke Mekkeklubben regelmessig!»

Elevrådet Ungdomsskole

Takket være frivillige ble det i 2015 opprettet støtteordningen «Jarls Ungdomsfond» til minne om læreren Jarl Abrahamsen som døde tidlig. Fondet deler årlig ut støtte til ungdommer mellom 13 – 18 år og til ungdomsforeninger for kultur- og idrettsaktiviteter. Fondet får sine midler av private og bedrifter. Kommunens kulturrådgiver er sekretær for styret i fondet.

Mål	Tiltak
Tvedestrand kommune skal ha et rikt frivillig kulturliv med et mangfold av tilbud for både voksne og barn.	• Kommunen støtter frivilligheten med kunnskap, praktisk hjelp og midler etter avtale. • Alle lag og foreninger kan benytte seg gratis av Innbyggernes hus, Rådhuset og kommunehuset til sine møter. • Mekkeklubben får betalt husleie av kommunen. • Kulturkontoret fortsetter med å være sekretariat for Jarls Ungdomsfond.

7. Fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv

God helse gjennom hele livet er et viktig gode og forutsetning for god livskvalitet og trivsel. En sentral helsefaktor er regelmessig fysisk aktivitet og mosjon. Å være fysisk aktiv bidrar til forebygging og behandling av 30 ulike sykdomsbilder og -tilstander – noe som er spesielt viktig i et samfunn der andel eldre stadig øker. I tillegg til helseeffektene gir mosjon glede og mestringsopplevelse.

Anbefalingene for fysisk aktivitet fra helsedirektoratet er³⁶:

Voksne/eldre

- Være regelmessig fysisk aktiv i hverdagen. Hvert minutt teller, også lett fysisk aktivitet.
- Være moderat fysisk aktiv minst 2,5 – 5 timer hver uke (20 – 40 minutter hver dag). For flere helsegevinster, vær mer aktiv enn anbefalingene sier.
- Ved mye stillesitting: Kompenser med økt aktivitet hvis man sitter mye (8-10 timer). Det blir anbefalt 45 minutters daglig aktivitet som gjør deg litt andpusten eller 20 minutter med høy intensitet.

Barn/unge (6 – 17 år)

- Være i fysisk aktivitet minst 60 minutter daglig (moderat eller intenst).
- Minst 3x i uka kondisjonsrettet aktivitet med høy intensitet og inkludere aktiviteter som styrker muskler og skjelett.

Agder fylkeskommune sin regionale plan for fysisk aktive liv i Agder³⁷ slår fast at kun tre av ti voksne i fylket er nok fysisk aktive, og bare halvparten av ungdommene oppnår de nasjonale anbefalingene. Barn er vanligvis nok aktiv, men begynner tidligere og tydeligere å falle fra det ønskede aktivitetsnivået. Aktivitetsgraden hos voksne viser seg å være avhengig av forskjellige faktorer: Personer med dårlig økonomi, lav utdanning og flerkulturell bakgrunn beveger seg i mindre grad enn andre.

Mange deltar i organisert idrett og aktivitet, men det er en tendens at jenter, barn med funksjonsvariasjoner og barn fra foreldre med lav utdanning deltar i mindre grad eller faller fra igjen.

³⁶ [Fysisk aktivitet i forebygging og behandling - Helsedirektoratet](#)

³⁷ [Regional-plan-for-fysisk-aktive-liv-i-agder-2024-2034](#)

Når det gjelder egenorganisert fysisk aktivitet og friluftsliv så gjør seg færre forskjell gjeldende blant befolkningen. Å gå seg en tur i naturen er et lavterskeltilbud som er gratis og trenger lite av utstyr og tilrettelegging.

Agder fylkeskommune anbefaler kommunene å satse på kortreiste fritidsaktiviteter i nærmiljøet og prioritere anlegg som gir aktivitet for flest mulig. Istedenfor å bygge nye anlegg kan det være hensiktsmessig å utnytte eksisterende anlegg bedre og tenke gjenbruk, flerbruk og sambruk.

Status for idrett og fysisk aktivitet i Tvedestrand

Kommunen sin Folkehelseoversikt³⁸ gir en detaljert oversikt over innbyggernes helse og vaner i forhold til fysisk aktivitet og idrett. Et viktig funn er at de voksne innbyggerne i Tvedestrand er noe mindre fysisk aktive enn befolkningen ellers i landet og i Agder fylke. Ifølge undersøkelsen Ungdata 2022 gjelder dette også for ungdom.

Når det kommer til deltagelse i ulike typer idrett, så viser idrettsindeksen 2023³⁹ at Tvedestrand har et svært godt resultat i forhold til hvor aktive de voksne innbyggerne er i en eller flere idretter. Andelen ligger på 35% og gir kommunen plass 19 i hele landet. Dette betyr ikke at 35% av innbyggerne er aktiv i en idrett, men at det finnes 1718 idrettsmedlemskap som kan være fordelt på de samme personene. Inkluderer man andel barn og ungdommer blir resultatet plass 43. Dette kan tolkes dithen at det finnes i kommunen både en stor gruppe fysisk svært aktive innbyggere og en stor gruppe som ikke oppfyller anbefalingene for fysisk aktivitet.

I den nasjonale folkehelseundersøkelsen blir det spurt om hvordan innbyggerne opplever tilgjengelighet på idrettstilbud, altså idrettshall, svømmehall, skiløyper, treningssenter osv.⁴⁰. 65% av de spurte i Tvedestrand svarte at de opplever tilgjengeligheten som god eller svært god. Sammenlignet med de andre kommunene i Agder, var dette likevel det dårligste resultatet. Gjennomsnittet for Agder er 79% tilfredshet med idrettstilbudet. Dessverre er det ikke kjent om tilfredsheten er avhengig av geografisk beliggenhet i kommunen og hva det er de spurte savner.

Badeparken
Foto: Atle Goutbeek

³⁸ [folkehelseoversikt-2024-2027.pdf](#)

³⁹ [Idrettsindeks](#)

⁴⁰ [Idrettsaktivitet og anlegg - Agdertall](#)

Kommunalt tilbud og ansvar innen fysisk aktivitet

Kommunen spiller en sentral rolle som tilrettelegger for idrett og fysisk aktivitet og kan påvirke og stimulere til mer fysisk aktivitet på mange plan.

Idretts- og nærmiljøanlegg, statlig sikrede friluftsområder og utstyr

Tvedestrand har mange idretts- og nærmiljøanlegg i tillegg til et stort antall turstier og friluftsområder. I de siste årene investerte Tvedestrand kommune stort i både den nye Mjåvann Idrettsparken og en ny barneskole i sentrum. Kommunen eier eller har ansvar for følgende anlegg og tilbud:

- **Mjåvann Idrettspark** med 2 haller, klatrehall, styrketrening- og spinningssal, fotballbane, friidrettsanlegg, skatepark, sandvolleyballbane og badeplass
- **Lyngmyr:** Idrettshall, svømmebasseng, kunstgressbane, frifotanlegg, paddeltennisbane, friidrettsanlegg, klatrepark, sandvolleyballbane m.m.
- **Uteområdene ved de kommunale skolene og barnehagene:** Ved den nye barneskolen er det et stort uteområde med bl.a. pumptrack og to aktivitets- og balanseparkanlegg. Uteområdene ved barnehagene er tilgjengelig for allmenheten etter stengetid.
- **Badeparken ved Tjenna** med sandvolleyballbane og stupeanlegg.
- **Dagsturhytta** på Melåsen som åpnet i 2024
- **Statlig sikrede friluftsområder på Furøya og Persøygard**, deler av **Tjennaparken** og diverse holmer i skjærgården.
- **BUA:** Gratis utlån av utstyr (se avsnitt om Frivilligsentralen)

*Dagsturhytta «Melåsen»
Foto: Tvedestrand kommune*

Mål	Tiltak
Tvedestrand kommune skal ha moderne, godt vedlikeholdte idrettsanlegg som alle innbyggere vet om og bruker i størst mulig grad. Svømmeopplæringen skal foregå i et svømmebasseng som skal være så nær skolene som mulig.	• Kommunen følger opp, vedlikeholder og fornyer sine anlegg etter gode rutiner. • Svømmehall: Det skal føres en god prosess for å finne ut om den eksisterende svømmehallen skal renoveres, rives eller om det skal bygges nytt svømmeanlegg. • Frivillige idrettsorganisasjoner kan fortsette å bruke hallene gratis.

	• Innbyggerne finner lett og god informasjon på kommunens hjemmeside om tilbud og utleie av de kommunale anlegg og muligheter for å være fysisk aktiv (både organisert og egenorganisert). • Kommunen har regelmessige samarbeidsmøter med Idrettsrådet og andre frivillige idrettslag.
Uteområdene ved de kommunale skolene og barnehagene skal være stimulerende til mangfoldig aktivitet og tilgjengelig for allmenheten når skolene og barnehagene er stengt.	• Vedlikeholde og fornye uteområdene der det trengs. • Gjøre uteområdene enda mer kjent for allmenheten slik at de i enda større grad blir brukt utenom skole- og barnehagetid.
Badeparken er kommunens hovedarena for fysisk aktivitet om sommeren. Parken byr på mange aktivitetsmuligheter, kan brukes av alle og er gratis.	• Badeparken vedlikeholdes, fornyes og utvikles kontinuerlig. Ansvarer ligger hos teknisk etat. • Området mellom badeparken og kommunehuset skal i de kommende årene utvikles med innbyggermedvirkning til en møteplass med muligheter til å være fysisk aktiv.
Dagsturhytta er et viktig lavterskel turmål som alle innbyggere kjenner til og som blir brukt av mange.	• Kommunen samarbeider med frivillige lag om godt vedlikehold og regelmessige arrangementer.
De statlig sikrede friluftsområdene på Furøya, ved Persøygard og Tjenna er godt tilrettelagt for publikum og et hyppig turmål for mange innbyggere.	• Kommunen drifter og utvikler områdene i samarbeid med relevante lag og aktører. • Områdene skal være i størst mulig grad tilrettelagt for personer med funksjonsvariasjoner. Persøygard oppgraderes i de kommende årene med universell utformet sti og toalett med stellebord. • Kommunen vurderer å opprette nye statlig sikrede friluftsområder dersom det byr seg muligheten.
BUA Tvedestrand bidrar til at innbyggerne i Tvedestrand blir enda mer fysisk aktiv.	• Frivilligsentralen/BUA samarbeider regelmessig med lag og foreninger om ulike arrangementer som har fysisk aktivitet som formål.

Tiltak og tilbud innen fysisk aktivitet overfor ulike målgrupper

I tillegg til utvikling, drift og vedlikehold av fysiske anlegg og friluftsområder så har kommunen en sentral oppgave å tilby og informere om fysisk aktivitet via barnehagene, skolene, SFO, eldresenteret og «Frisklivssentralen». Dessuten er kommunen arbeidsgiver for mange ansatte og er pålagt av arbeidsmiljøloven å vurdere tiltak for fysisk aktivitet.

Barnehagene

Barnehagene i kommunen spiller en sentral rolle i å legge til rette for fysisk aktivitet og bevegelsesglede blant barn i tidlig alder. Gjennom lek, utforskning og tilrettelagte aktiviteter bidrar barnehagene til å utvikle barnas motoriske ferdigheter, styrke deres helse og skape positive holdninger til en aktiv livsstil.

Praksiseksemppler fra barnehagene:

- **Turdager og naturopplevelser:** Mange barnehager har faste turdager der barna utforsker skog, strand og nærmiljø (f.eks. Holt landbruksskole med dyrebesøk). Aktivitetene inkluderer klatring, balansering, hyttebygging, gå på ski og lek i variert terreng, som stimulerer både fysisk og kognitiv utvikling.
- **Hinderløyper og bevegelseslek:** Barnehagene organiserer hinderløyper ute og inne, med fokus på balanse, koordinasjon og styrke. Lek som "stiv heks", "haien kommer" og "ta ballen" er populære og gir god fysisk trening i en sosial ramme.
- **Bruk av lokale idrettsanlegg:** Noen barnehager benytter seg av nærliggende svømmebasseng og idrettsanlegg. Holt barnehage har egen gymsal. Noen av barnehagene har søkt og fått tilskudd av Statsforvalteren til svømmeopplæring. Dette er avhengig av tilgjengelig svømmebasseng – noe som ikke er tilfelle til skrivende stund (2025).
- **Dans og musikk:** Bevegelse til musikk er en naturlig del av hverdagen i barnehagen. Barna deltar i danseleker, rytmeaktiviteter og bevegelsessanger som fremmer kroppskontroll og rytmesans.
- **Tilrettelegging for alle barn:** Aktivitetene tilpasses slik at alle barn, uavhengig av funksjonsnivå, kan delta og oppleve mestring. Fokus ligger på lekbasert og inkluderende aktivitet fremfor konkurranse.

Barne- og ungdomsskolen

Både barne- og ungdomsskolen følger læreplanen i forhold til fysisk aktivitet og idrett. Barneskolen har i flere år holdt på med «trivselslederprogrammet» med elever som trivselsledere som planlegger fysisk aktivitet og lek i storefri. Videre starter barneskolen i skoleåret 25/26 med «kast ballen»-prosjektet for første- og andretrinn, et samarbeid med Tvedestrand håndballklubb om et nasjonalt tiltak som gjør til at enda flere barn får gleden av å leke med ball når de er på skolen. For tiden jobbes det også med etablering av en frisbeegolfbane i umiddelbar nærhet til barneskolen, noe som vil gi mulighet til enda mer variert aktivitet for elevene.

Barneskolen både i byen og på Sandøya har ekstra fokus på uteskole og lek som pedagogiske metoder, og benytter nærmiljøet hver eneste uke. 5. – 7. trinn har i tillegg det siste året fått midler fra Utdanningsdirektoratet til å skape en mer praktisk og variert undervisning.

Ungdomsskolen hadde tidligere også et trivselslederprogram som man gikk bort fra. Istedenfor tilbys det «Åpen hall» i Lyngmyrhallen 3 ganger ukentlig i storefri. Hver høst

og vår er det aktivitetsdager og ved slutten av skoleåret en turnering. Nærmiljøet blir brukt til turer og friluftsliv. Alle ungdomstrinn har valgfaget «Fysisk aktivitet og helse» og 8. og 9. trinn får tilbud om valgfaget «Friluftsliv».

Frisklivssentralen

Frisklivssentralen er et kommunalt helsetilbud for hele befolkningen, men spesielt mennesker som står i fare for å utvikle eller har utviklet livsstilssykdommer. Sentralen tilbyr hjelp og oppfølging i prosessen med å omstille sine levevaner. Innbyggere kan bli henvist av fastlege, helsepersonell, NAV eller kan ta kontakt med Frisklivssentralen selv. Brukeren må betale en egenandel.

Eldresenter

Mange beboere på sykehjem har komplekse helseutfordringer og er ofte eldre enn tidligere generasjoner. Dette gjør fysisk aktivitet ekstra viktig for å motvirke funksjonstap og inaktivitet. Flytting til sykehjem kan føre til at beboere blir mer passive, fordi mange daglige gjøremål blir tatt over av personalet.

De største barrierene på sykehjem er: Sykdom, demens, frykt for fall, og mangel på ressurser som kan hindre aktivitet.

Motiverende faktorer er: Sosialt samvær, mestringsfølelse og bedre livskvalitet oppleves som viktige gevinster ved fysisk aktivitet.

Et viktig tiltak for å få beboere i fysisk aktivitet er å inkludere dem i enkle oppgaver som å dekke bordet, gå til og fra måltidene eller delta i stell. Utover det tilbyr fysioterapeuter gruppetrening ut fra individuelle behov: Styrketrening, balanseøvelse og utholdenhetstrening. Fysioterapeutene kan også tilby et treningsopplegg tilpasset den enkelte beboeren som personalet følger opp i avdelingene.

Beboere på korttidsopphold / rehabilitering får alltid oppfølging av fysioterapeut for opptrening og rehabilitering før hjemreise.

Kommunen som arbeidsgiver: Tilrettelegging for fysisk aktivitet for ansatte i Tvedestrand kommune

En viktig målsetning for kommunen fremover er å fokusere på nærvær og helsefremmende tiltak for ansatte slik det blir anbefalt av Helsedirektoratet⁴¹. Kommunen har etablert tiltak for både psykisk og fysisk helsefremmende arbeid, men vurderer fortløpende ulike fremgangsmåter for økt fokus på fysisk aktivitet blant ansatte utover de allerede etablerte tiltakene som listes opp under.

- **Tilgang til treningsrom på Strannasenteret:** Alle med et arbeidsforhold i kommunen kan benytte treningsrommet daglig på ettermiddagstid. I helgene er det åpent for fri bruk.
- **Reserverte treningstider og egentrening i idrettsparken:** Treningsrommet i idrettsparken er reservert for kommunens ansatte på tre faste tidspunkter i uken, og kan også benyttes til egentrening utenom disse tidene, så langt det er kapasitet og tilgjengelighet. Det er også mulighet for at arbeidstakere selv organiserer felles treninger på de oppsatte tidspunktene, noe som kan bidra til økt motivasjon og sosialt fellesskap.

⁴¹ [Kommunen bør tilrettelegge...](#)

- **Veiledning med fysioterapeut:** Det er mulig å booke veiledningstime med fysioterapeut på Strannasenteret, avhengig av ledig kapasitet. Dette gir ansatte en ekstra mulighet til å få faglig støtte og tilpasset treningsveiledning.
- **Samarbeid med bedriftshelsetjenesten** med mulighet for bistand til utarbeidelse av tiltak som fremmer fysisk aktivitet og helse på arbeidsplassen, tilpasset lokale behov og ressurser.
- **Fellesaktiviteter og initiativ:** Det annonseres jevnlig om felles aktiviteter som innebærer fysisk aktivitet på kommunens intranett. Eksempler på dette er initiativ knyttet til klatreveggen i idrettsparken og deltakelse i Rosa Sløyfe-løpet høsten 2025, som både fremmer fysisk aktivitet og styrker fellesskapet blant ansatte.

Mål	Tiltak
Alle brukere av kommunale tjenester (barnehage, skole, SFO, eldresenter) blir godt informert og motivert til å bevege seg slik de nasjonale myndighetene anbefaler. Kommunen tilrettelegger med egnete tiltak for at flest mulig når målene.	• Barnehagene fortsetter med aktiviteter og turer i nærmiljøet. • Fortsette med å søke om midler til svømmeopplæring i barnehagen hos Statsforvalteren – forutsatt at svømmebassenget er tilgjengelig. • Trivselslederprogrammet og «Åpen hall» fortsetter på skolene. • Skolene fortsetter med å ha samarbeidsprosjekter med frivillige lag om fysisk aktivitet på skolen. • Det opprettes en frisbeegolfbane nær barneskolen. • Skolene bruker uteområdet og nærmiljøet regelmessig som undervisningsarena. • Ungdomsskolen fortsetter med aktivitetsdagene og valgfagene om fysisk aktivitet og friluftsliv • Fritidskortet sikrer at alle barn mellom 6-12 år deltar i minst en organisert fritidsaktivitet. • Frisklivssentralen fortsetter sitt arbeid med veiledning for sunn livsstil. • Eldresenteret fortsetter med å inkludere beboerne i aktiviteter og tilby gruppe- og individuell trening.
Tvedestrand kommune sine ansatte vet om viktigheten av fysisk aktivitet og får gode tilbud og muligheter til regelmessig mosjon.	• Fortsette med at alle ansatte kan benytte treningsrommet på Strannasenteret gratis på ettermiddager/helg. • Fortsette med at alle ansatte kan bruke treningsrommet i Mjøvann Idrettshall som skissert oppe. • Alle ansatte kan avtale gratis veiledningstime med fysioterapeut på Strannasenteret.

	• Kommunen annonserer regelmessig felles aktiviteter innen fysisk aktivitet. • Kommunen samarbeider med bedriftshelsetjenesten om helsefremmende tiltak og forbedringer.
--	---

Tilbud om organisert og egenorganisert fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv i regi av frivillige og andre aktører

Tvedestrand har et stort antall frivillige lag og noen profesjonelle aktører som står for et mangfoldig tilbud av organiserte og egenorganiserte idretts- og friluftslivsaktiviteter for alle aldersgrupper.

Frivillige lag

Den desidert største aktøren er Tvedestrand idretts- og turnforening (TTIF) med 643 medlemmer (2024). Foreningen er en paraply for grupper innen turn, rytmisk gymnastikk, håndball, ski, friidrett, svømming m.m. Det finnes også en aktiv håndballgruppe for barn med funksjonsvariasjoner.

Det er idrettslag på Dypvåg, Gjeving, Holt, Laget og Sandøya som tilbyr ulike aktiviteter som barneidrett, fotball, trim, klatring til vinteraktiviteter (ski, skihopp) og sosiale aktiviteter.

Tvedestrand fotballklubb er også blant de større aktørene innen idrett. Motorsport og båtracing har sterke tradisjoner i Tvedestrand og har hver sin klubb. Videre finnes tennisklubber, skytterlag og Tvedestrand jeger- og fiskerforening.

Idrettslagene, velforeninger og andre foreninger eier og driver et stort antall ordinære og nærmiljøanlegg i tillegg til at mange eier et eller flere klubb- og grendehus.

Rytmisk gymnastikk har et sterkt miljø i Tvedestrand. Foto: Tvedestrand TTIF

*TINE Fotballskole.
Foto: Tvedestrandsposten v/Selina Moss*

Tvedestrand Idrettsråd

Tvedestrand Idrettsråd er et fellesorgan for idrettslagene i kommunen som er organisert under Norges Idrettsforbund. Alle kommuner med mer enn tre idrettslag bør ha et idrettsråd. Idrettsrådet skal arbeide for best mulige forhold for idretten i kommunen og være bindeledd mellom lagene og kommunale myndigheter på den ene siden og lagene og idrettskretsen på den andre siden. Idrettsrådet gjør også prioriteringer vedrørende utbetalinger av LAM-midler (lokale aktivitetsmidler). I 2025 er det 12 idrettslag og foreninger som er medlem i Tvedestrand Idrettsråd.

Idrettsrådet har en samarbeidsavtale med Tvedestrand kommune som ble inngått i 2012 og revidert i 2015. Rådet samarbeider med kommunen om den årlige rulling av idrettsplanens handlingsdel med spillemiddelsøknader. Idrettsrådet har også hovedansvaret for å fordele hall-tid mellom brukere av hallen.

*Håndball er en populær idrett i Tvedestrand.
Foto: Tvedestrandsposten v/Maartje de Ruiter*

Profesjonelle aktører

Flere profesjonelle aktører beriker Tvedestrand med sine tilbud:

- **DDD:** Dansestudio med kurs for alle aldre og regelmessige forestillinger.
- **Arendal og Omegn Golfklubb:** Golfanlegg med 18-hulls, 9-hulls og fotballgolf samt simulatorgolf innendørs.
- **Kote Null:** Firma som er spesialisert på aktiviteter i og ved sjøen for både voksne og barn, bl.a. svømmekurs.
- **Risøy folkehøyskole:** Skolen er en stor aktør med ca. 30 årsverk som tilbyr for tiden 11 linjer og eier en stor flerbrukshall for idrett, ballsport, styrketrening, klatring og kulturarrangementer. Skolen har eget svømmebasseng og diverse utendørsanlegg (sandvolleyballbane, diskgolfbane). Lokale idrettsforeninger har avtaler med skolen om bruk av hallen og bassenget. Om sommeren leies skolen ut til andre aktører som organiserer ferietilbud for barn og unge. Festivalen Skjærgårds Music and Mission foregår på Risøya og bruker skolen som sin base. Skolen arrangerer dessuten hver vår «Risøydagen» og inviterer lokalbefolkningen til ulike aktiviteter.
- **Friluftsrådet Sør:** Et kommunalt fellesskap for å fremme friluftslivet i de 9 medlemskommunene – deriblant Tvedestrand. Friluftsrådet jobber bl.a. med etablering av Kyststien, et prosjekt om ferdselsårer, friluftslivets år 2025 osv. Hver sommer gjennomfører Rådet i hver kommune en gratis «friluftsskole» for barn. Informasjons- og aktivitetstiltak rettet mot barn og unge er Friluftsrådets hovedsatsing.

Mål	Tiltak
Tvedestrand skal ha et rikt utvalg av ulike tilbud innen organisert idrett og fysisk aktivitet som innbyggerne lett finner informasjon om.	• Fritidsportalen blir innført og brukt av alle lag, foreninger osv. til å informere om sine treningstider og kurs. • Kommunen fortsetter samarbeidet med Idrettsrådet. • Kommunen bistår frivillige og profesjonelle aktører med spillemiddelsøknader. • Kommunen inviterer regelmessig alle aktører innen idrett og friluftsliv til et samarbeidsmøte for å kartlegge behov for rehabilitering eller for nye anlegg. • Kommunen/frivilligsentralen inviterer regelmessig til kompetansehevingskurs innen søknadsskriving og andre relevante tema.

Turstier og nærfriluftsliv

Tvedestrand kommune har store naturområder som gir svært gode muligheter for friluftsliv. Raet nasjonalpark med uthavnsmiljøene rett innenfor er et nasjonalt viktig friluftsområde i en av landets fineste skjærgårder. Det er tilgang til disse områdene både med båt og fra landsida. Innover i landet har kommunen en variert natur med småkupert terreng med åpne myrer og vann som gir god variasjon i turopplevelsen.

Turstier

Kommunen har en rekke områder med tilrettelagde og merkede turstier og mange av disse har høy opplevelseskvalitet. Turstiene blir med stor innsats merket av lokale lag og foreninger på dugnad.

Merkede turstier finnes i følgende områder:

- Tvedestrand sentrum øst (Fagerhei/ Melåsen)
- Tvedestrand sentrum vest (Hantho)
- Holt og Nes Verk
- Songe
- Laget
- Gjeving

«Det mangler gode badeplasser i grendene!»
Medvirkningsverkstedet 11.6.2025

«Det ville være fint med en lysløype på Lyngmyr som starter rett ved skolen.»
Medvirkningsverkstedet 11.6.2025

- Normannvik
- Dypvåg
- Eidbo
- Borøya
- Sandøya
- Lyngør

«Vi vil ha sykkelstier der man kan hoppe – som i Arendal!»

Elevrådet Barneskolen

Videre er det på Borøya etablert en kyststi, og Friluftsrådet Sør jobber for å merke en kyststi i resten av kommunen i løpet av 2025-2027. Når prosjektet er ferdig, skal det være merket en sammenhengende kyststi fra grensen mot Arendal i sør til grensen mot Risør i nord.

Nærfriluftsliv

Nærfriluftsliv er friluftsliv rett der du bor – noe som er viktig for trivsel og god helse. For å ivareta muligheter til nærfriluftsliv er det viktig at man har en arealplanlegging som sikrer god adkomst ut i grønne lunger og grøntdrag. God planlegging medfører at man på en enkel måte kommer ut i naturen og får adkomst til større sammenhengende naturområder.

Bronsbubakken, Langjordet og Solfjeldparken er eksempler på viktige nærfriluftsområder som gir muligheter for et variert nærfriluftsliv.

«Vi må samle alle turstigruppene i et samlet og åpent gratis kart på kommunens hjemmeside. Og ikke plutselig stenge av ved kommunegrensen – turistene tenker ikke over dette!»

Medvirkningsverkstedet 11.6.2025

Mål	Tiltak
Alle innbyggere i Tvedestrand bor nærmere enn 500 meter fra tursti, turvei eller allment tilgjengelig grønnstruktur. Det er lett å finne informasjon om alle turmuligheter, friluftslivsområder osv. og enkelt å komme dit.	• Kommunen inviterer turstigruppene og andre foreninger og aktører årlig til et samarbeidsmøte for å kartlegge status og behov. Kommunen er behjelpelig med å realisere prosjekter. • Kommunen samarbeider med aktuelle lag, organisasjoner osv. om god formidling av turstier, friluftslivsområder osv.
I alle grender skal det være minst en universell utformet tursti eller lignende mulighet for at alle kan komme seg ut i naturen og bevege seg uten barrierer.	• Kommunen kartlegger sammen med foreninger og aktører behovet og muligheter og er behjelpelig med å realisere prosjektene.

Tvedestrand skal ha flere tilrettelagde badeplasser som det er lett å finne informasjon om.	• Kommunen kartlegger sammen med foreninger og andre aktører behovet for flere badeplasser og er behjelpelig med å realisere prosjektene. • Kommunen sørger for at oversikt over badeplassene i kommunen er lett å finne på nettet.
--	--

8. Handlingsplan for kulturarenaer og anlegg for idrett og fysisk aktivitet

En detaljert handlingsplan blir utarbeidet hver høst og behandlet av kommunestyret før jul. Her gis det derfor bare en redusert oversikt over prosjekter og status.

Inntil nylig var det kun anlegg for idrett og fysisk aktivitet som kunne få tildelt spillemidler, men i 2025 ble det innført at også kulturarenaer kan få tilskudd. Dette skal bidra til at det bygges egnede lokaler, bygninger og utearenaer som gir rom for ulik kulturell virksomhet med fokus på deltagelse og formidling av kunst og kultur. Den nasjonale ordningen forvaltes av fylkeskommunene. Kommuner, stiftelser, lag, foreninger, museer eller organisasjoner i Agder kan søke. Tilskuddet kan utgjøre inntil 1/3 av de godkjente kostnadene og maks. 2 mill.

Kommunen oppfører følgende tiltak som prioritert:

Kulturarenaer

Arena	Behov	Søker/eier	Status
Rådhus	-Nytt lyd- og lysanlegg i storsalen og bystyresalen -Flere oppgraderingstiltak innen akustikk og infrastruktur generelt	Tvedestrand kommune	Det gjennomføres et prosjekt i 2025 for å definere nødvendige tiltak, kostnader og finansiering.
Kulturskolen	Lydtette øvingsrom. Det er forstyrrende for elever og lærere at rommene ikke er lydtette.	Tvedestrand kommune	I 2026 skal det startes et prosjekt for å definere behov, kostnader og finansiering.
Forvaltergården	Fornyning av museet i 1. etasjen.	Tvedestrand kommune	Det gjennomføres et prosjekt i 2025 for å definere nødvendige tiltak, kostnader og finansiering.

Biblioteket	Fornyning og utvikling av gamingrommet til en inkluderende møteplass.	Tvedestrand kommune	Gamingrommet har utdatert utstyr og blir derfor lite brukt.
Aula Lyngmyrskole	Blending til vinduene for å gjøre rommet mørkt. Det mangler slik blending og derfor kan det ikke gjennomføres arrangementer om sommeren når det er lyst.	Tvedestrand kommune	Ikke prosjektert noe.

Ordinære anlegg for idrett og fysisk aktivitet

Anlegg	Tiltak	Søker/eier	Status
Lyngmyrhallen	Renovering og etablering av garderober. Akustikkforbedrende tiltak.	Tvedestrand kommune	Søknad om 3 650 000,- ble sendt og innvilget i 2023 og deretter fornyet både i 24 og 25. Søknaden skal fornyes for 3. gang i 2026.
Holt klubbhus	Rehabilitering klubbhus/ idrettshall	Holt Idrettsforening	Søknad er under arbeid og skal sendes for 2026.

Nærmiljøanlegg

Anlegg	Tiltak	Søker/eier	Status
Trimpark på Rørkilen-Dypvåg	Den nye trimparken skal utvides.	Dypvåg Idrettsforening	Søknad er under arbeid og skal sendes for 2026.

Langsiktige planer for anlegg

Anlegg	Tiltak	Søker/eier	Status
Lyngmyr svømmeanlegg	Rehabilitering av anlegget eller nytt basseng.	Tvedestrand kommune	Bassenget er i dårlig forfatning og for øyeblikket stengt. Det utgreies om bassenget skal rehabiliteres, om det skal bygges nytt basseng eller om man skal slutte seg til mulig fellesbasseng i Arendal.
Tjennaparken/kommunehuset	Opprette en eller flere nærmiljøanlegg ved kommunehuset i forbindelse med oppgradering av Sentrum Nord	Tvedestrand kommune	Sentrum Nord skal utvikles og nye møteplasser med muligheter for aktivitet og bevegelse trengs. Plassen rundt kommunehuset er

			tenkt å oppgraderes i den forbindelsen. Foreløpig ikke igangsatt.
Lyngmyr lysløype	Opprette ny lysløype med utgangspunkt fra Lyngmyr barneskole.	Skigruppa / TTIF	Innspill fra skigruppa. Må avklares nærmere.
Solfjellparken og Langjordet	Området skal utvikles og oppgraderes med f.eks. turstier, gapahuk osv.	Tvedestrand kommune	Etter at kommunestyret sa nei til at Solfjeldparken blir satlig sikret friluftsområde har prosjektet stoppet opp.

9. Kilder

Nasjonal lovgivning

Kulturloven [Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd \(kulturlova\) - Lovdata](#)

Folkebibliotekloven [Lov om folkebibliotek \(folkebibliotekloven\) - Lovdata](#)

Statlige dokumenter

Meld. St. 26 (2011 – 2012): Den norske idrettsmodellen. [Meld. St. 26 \(2011–2012\)](#)

Kulturutredningen 2014. [NOU 2013: 4](#)

Meld. St. 18 (2015 – 2016): Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet. [Meld. St. 18 \(2015–2016\)](#)

Meld. St. 8 (2018 – 2019): Kulturens kraft. Kulturpolitikk for framtida. [St meld 8 Kulturens kraft](#)

Meld. St. 10 (2018 – 2019): Frivilligheita – sterk, sjøvstendig, mangfaldig. Den statlege frivilligheitspolitikken. [Meld. St. 10 \(2018–2019\)](#)

Meld. St. 18 (2020 – 2021): Opplive, skape dele. Kunst og kultur for, med og av barn og unge. [Meld. St. 18 \(2020–2021\)](#)

Meld. St. 40 (2020 – 2021): Mål med mening. Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030. [Meld. St. 40 \(2020–2021\)](#)

Departementene: Sammen om aktive liv. Handlingsplan for fysisk aktivitet 2020 – 2029. [Departementenes handlingsplan](#)

Meld. St. 15 (2022 – 2023): Folkehelsemeldinga. [Meld. St. 15 \(2022–2023\)](#)

Meld. St. 22 (2022 – 2023): Kunstnarkår. [Meld. St. 22 \(2022–2023\)](#)

Meld. St. 28 (2024 – 2025): Tro på framtida – uansett bakgrunn (oppvekstmeldinga). [Meld. St. 28 \(2024–2025\)](#)

Alle inkludert! Handlingsplan for like muligheter til å delta i kultur-, idretts- og friluftslivsaktiviteter, 2024–2026. [Alle inkludert!](#)

Tid for spill – regjeringens dataspillstrategi 2024 – 2026. [Tid for spill](#)

Kulturskolerådet: «Kulturskole for alle» - Rammeplan for kulturskolen.
[Rammeplanen](#)

Helsedirektoratet: Fysisk aktivitet i forebygging og behandling. [Anbefalinger](#)

Helsedirektoratet: Kommunen bør tilrettelegge for fysisk aktivitet på, og i tilknytning til, arbeidsplasser. [Anbefalinger](#)

Dokumenter fra nasjonale institusjoner

Telemarksforskning: Norsk kulturindeks. [Kulturindeks](#)

Telemarksforskning: Norsk idrettsindeks. [Idrettsindeks](#)

Kommunesektorens organisasjon (KS) (2025): Kulturfeltets plass i kommunalt og regionalt planarbeid. [Veileder-i-planarbeid.pdf](#)

Kommunesektorens organisasjon (KS) (2022): Hvordan utvikle lokal og regional kulturpolitikk? [Veileder og refleksjonshefte](#).

Norges Frivilligsentraler: Retningslinjer for Frivilligsentraler. [Retningslinjer](#)

Frivillighet Norge: Hvorfor er økt deltagelse viktig? [Artikkel](#)

Frivillighet Norge: Frivillighetsbarometeret 2024. [Rapport](#)

Ungdom og Fritid / Fagforbundet: Kvalitetskriterier for fritidsklubber og åpne møteplasser for ungdom. [Kvalitetskriterier](#)

Internasjonale dokumenter

UNESCO-konvensjon om å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk.
[UNESCO konvensjon](#)

FNs Barnekonvensjon [Barnekonvensjon.pdf](#)

WHO/Health Evidence Network Synthesis Report 67 (2019). What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review.
[Report](#)

Regionale dokumenter

Regionplan Agder 2030 med regional planstrategi. [Regionplan Agder 2030](#)

Regional plan for fysisk aktive liv i Agder 2024 – 2034. [Regional plan](#)

Agdertall: Idrettsaktivitet og anlegg. [Idrettsaktivitet og anlegg - Agdertall](#)

Lokale dokumenter

Tvedestrand kommune: Folkehelseoversikt 2024 – 2027. [Folkehelseoversikt](#)